

POMEN LUTK V UVAJALNEM OBDOBJU V VRTCU

MURSKA SOBOTA

Raziskovalna naloga

KAZALO VSEBINE

1.UVOD	1
Opredelitev raziskovalnega področja	1
1.2 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu	2
1.3 Raziskovalna metoda	2
1.4 Izvirni prispevek k praksi	3
2. TEORETIČNI DEL	4
2.1 Uvajanje otrok v vrtec	4
2.1.1 Čustveni vidik uvajanja otroka v vrtec	4
2.1.2 Teorija navezanosti	5
2.1.3 Uvajanje – nova/drugačna situacija za otroka	6
2.1.4 Načini uvajanja otroka v vrtec	6
2.1.5 Vloga staršev pri uvajanju	7
2.1.6 Vloga vzgojitelja pri uvajanju in spodbujanju socialno-čustvenega razvoja otroka	7
2.2 LUTKE V VRTCU	8
2.2.1 Otrok in lutka	9
2.2.2 Igra z lutko in otrokov razvoj	9
2.2.3 Lutka kot didaktično sredstvo	9
2.2.4 Metode dela z lutkami v vrtcu	10
2.2.5 Lutka in uvajanje otroka v vrtec	11
2.2.6 Pozitivni vpliv uporabe lutk pri predšolskih otrocih	11
2.3 Preproste lutke	14
2.3.1 Prstne lutke	14
2.3.2 Lutke na palici	14
2.3.3 Lutke na palici z živo roko	14
2.3.4 Maske	14
2.3.5 Ploske lutke	14
2.3.6 Senčne lutke	15
2.3.7 Mimične lutke	15
2.3.8 Ročne lutke	15
2.4 Komunikacija z lutko	15
2.4.1 Spodbujanje komunikacije z lutko	16
2.4.2 Vpliv komunikacije z lutko pri razvoju otroka	17

3.EMPIRIČNI DEL.....	20
3.1 Problem, namen in cilji.....	20
3.2 Raziskovalni vzorec	20
3.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze.....	22
4.Razprava	25
5. VIRI IN LITERATURA	49

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev	21
Graf 2: Delovno mesto anketirancev.....	21
Graf 3: Delovna doba anketirancev.....	22
Graf 4: Pogostost uporabe lutk pri delu v vrtcu	25
Graf 5: Uporaba lutk pri dejavnostih.....	26
Graf 6: Uporaba lutk pri dejavnostih.....	27
Graf 7: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk	29
Graf 8: Uporaba lutk glede na starostne skupine.....	30
Graf 9: Pogostost uporabe lutk glede na starostno skupino otrok	31
Graf 10: Ocenjevanje uspešnosti uporabe lutk v vrtcu	32
Graf 11: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju.....	33
Graf 12: Odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju	34
Graf 13: Uporaba lutke skozi šolsko leto.....	37
Graf 14: Pogostost uporabe lutkovnih tehnik v uvajalnem obdobju	38
Graf 15: Pogostost uporabe metod dela z lutko v uvajalnem obdobju	39
Graf 16: Uporaba lutk pri dejavnostih v uvajalnem obdobju.....	41
Graf 17: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju v prihodnosti.....	43

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je proučiti uporabo lutk v vrtcu. Osredotočili se bomo na uvajalno obdobje in primerjali rezultate anketnega vprašalnika, ki jih je v svoji raziskovalni nalogi Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji zastavila Mateja Ocepek in rezultate enake ankete, izvedene med strokovnimi delavci v Vrtcu Murska Sobota. V teoretičnem delu se bomo osredotočili na teoretična izhodišča o uporabi lutk v vrtcu, njihovi vlogi in pomenu uvajalnega obdobja v vrtcu.

Empirični del bo sestavljen iz vprašalnika, ki je bil že uporabljen v raziskovalni nalogi z naslovom Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji. Vprašalnik vsebuje vprašanja odprtega in vprašanj zaprtega tipa. Na podlagi teh vprašanj bomo dobili podatke o pomenu lutk v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota. Dobljene rezultate bomo primerjali z rezultati enakega vprašalnika, ki je bil izveden na ravni celotne Slovenije.

V zaključnem delu bomo obširneje odgovorili na raziskovalna vprašanja in primerjali razlike med podatki.

Ključne besede: lutke, uvajalno obdobje, vrtec

ABSTRACT

The purpose of this research paper is to study the use of puppets in kindergarten. We will focus on the introduction period and compare the results of a questionnaire survey conducted in Mateja Ocepek's research paper *The Importance of Puppets in the Introduction Period in Slovenia* with the results of the same questionnaire conducted among professional staff at Murska Sobota Kindergarten. The theoretical part will focus on theoretical foundations regarding the use of puppets in kindergarten, their role, and the importance of the introduction period in kindergarten.

The empirical part will consist of a questionnaire that has already been used in the research paper titled *The Importance of Puppets in the Introduction Period in Slovenia*. The questionnaire contains both open-ended and closed-ended questions. Based on these questions, we will obtain data on the significance of puppets during the introduction period at Murska Sobota Kindergarten. The obtained results will be compared with the results of the same questionnaire conducted throughout Slovenia.

In the conclusion, we will thoroughly answer the research questions and compare the differences between the data.

Keywords: emotions, empathy, socialization

1.UVOD

Opredelitev raziskovalnega področja

Običajno pravimo, da je vrtec otrokov drugi dom. Otrok v vrtcu preživi zelo veliko časa. Včasih še več kot s svojo primarno družino. Zato je bistvenega pomena, da se tam počuti v prvi vrsti varno in sprejeto.

Odnos otroka do vrtca je ključni element, ki vpliva na otrokova čustva, na njegovo aktivno vlogo v vrtcu, predvsem pa na njegovo dobro počutje v vrtcu. Še preden pa otrok ponotranji vrtčevsko okolje in ga sprejme za svoj drugi dom, mora skozi številne izkušnje, izzive in negativne odzive, ki so povezane z uvajanjem v novo okolje, torej v vrtec. Kako se bo otrok soočil z novimi izzivi pri uvajanju v vrtec je odvisno od številnih dejavnikov. Pomembno vlogo igrajo njegova starost, stopnja njegovega razvoja, temperament, izkušnje, tudi odnos staršev do vrtca, ter številni drugi dejavniki. Pomena uvajalnega obdobja v vrtcu se strokovni delavci v vrtcu še kako zavedamo. Ravno zato se nanj dobro pripravimo in opredelimo različne strategije, metode in oblike dela, s katerimi poskušamo novincu v vrtcu kar se da olajšati prve dni bivanja v novem okolju in otroku pomagati, da sprejme novo okolje kot varno in spodbudno. Uspešno uvajanje v vrtec je tesno povezano tudi s starši, pri čemer je zelo pomembno njihovo sodelovanje z strokovnima delavkama v oddelku. Otrok nekako zazna stisko staršev in morebitno njihovo nezaupanje do vrtca, kar se velikokrat odraža skozi težave, ki jih ima pri uvajanju v vrtec. Razlike med otroki pomenijo tudi različne pristope pri uvajanju slednjih v vrtec. Nekateri otroci pri tem nimajo posebnih težav in zelo hitro sprejmejo novo okolje, nove osebe v njegovem življenju in vrstnike, ki so njegovi pomembni sopotniki. Spet drugi otroci po začetnem pogumnem obdobju in navdušenju preidejo v fazo odklanjanja vrtca in vsega novega, kar pogosto preseneti predvsem starše. Posamezniki, ki težje sprejemajo nove okoliščine, ki se težje prilagajajo, so občutljivi in pretirano navezani na svoje starše, potrebujejo povsem drugačen pristop. Strokovni delavci v vrtcih zato poskušamo poiskati tiste načine uvajanja, ki bodo prilagojeni vsakemu posamezniku in ki bodo otroku olajšali prilagajanje na novo okolje in osvajanje elementov dnevne rutine vrtca.

Ena izmed metod dela v uvajalnem obdobju je uporaba lutke. Otroci imajo namreč lutke zelo radi. Slednja lahko predstavlja vezni člen med otrokom in novo odraslo osebo v njegovem življenju. In ker otrok ni več izražanja svojih čustev in občutkov, je lahko lutka tista, na katero prenaša svoja čustva in skozi katero jih tudi predela. Ravno zaradi teh povezav pogosto lutko uporabljamo kot motivacijsko sredstvo pri igri in usmerjenih dejavnostih, pogosto pa tudi kot enakovrednega sogovornika ali udeleženca igre. Lutka pomaga otroku pri pridobivanju pozitivne samopodobe, pri izražanju čustev, predvsem pa otroka potolaži in umiri. V uvajalnem obdobju nam lutka pomaga omiliti otrokov negativni odziv na vrtec in zmanjšati njegova negativna čustva. Otrok se ob lutki tudi hitreje in lažje umiri ter razvedri. Otroci

novinci veliko lažje vzpostavljajo stik z lutko kot s strokovnimi delavci v oddelku in ravno lutka je pogosto tista, ki otroka pritegne v novo okolje, saj se ob njej otrok počuti pomirjeno. Pomen lutke je torej zelo širok in prinaša številne pozitivne učinke, zato je uporaba lutke v vrtcu več kot dobrodošla. Strokovni delavci v vrtcu uporabljamo lutko na različne načine in ob različnih priložnostih, upoštevaje svoje strokovne izkušnje, izkušnje drugih sodelavcev, tudi svoja prepričanja, spoznanja in lasten odnos do lutk.

1.1 Namen in cilji raziskovalne naloge

Namen raziskovalne naloge je ugotoviti, v kolikšni meri se vzgojitelji poslužujejo uporabe lutke v uvajalnem obdobju, katere vrste lutk uporabljajo, pri katerih dejavnostih uporabljajo lutke in kakšen je odziv otrok ob uporabi lutk v uvajalnem obdobju.

Raziskava bo izvedena med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota. Glede na to, da je uporabo lutk v uvajalnem obdobju v svoji raziskovalni nalogi z naslovom Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji raziskala že Mateja Ocepek, bomo primerjali podatke iz navedene raziskovalne naloge s podatki, ki jih bomo pridobili z anketnim vprašalnikom med strokovnimi delavci v vrtcu Murska Sobota.

Zanima nas, ali obstajajo razlike pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju na ravni celotne Slovenije v primerjavi z vrtcem Murska Sobota. Morebitna odstopanja in ugotovitve raziskave nam bodo kasneje lahko služili kot izhodišče za načrtovanje izboljšav in uvajanje sprememb v smislu zagotavljanja kvalitetne predšolske vzgoje.

1.2 Raziskovalna vprašanja in omejitve pri obravnavanem problemu

Raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zastavili, so torej povezana uporabo lutke v uvajalnem obdobju v vrtcu, v našem primeru v Vrtcu Murska Sobota. Anketni vprašalnik vsebuje 16 vprašanj, med katerimi sta dve vprašanji odprtega tipa. Vprašanja se navezujejo na uporabo lutk v vrtcu v odvisnosti od starostnega obdobja otrok, namenu uporabe lutk pri posameznih dejavnostih, vrstah uporabljenih lutk, vključevanju staršev pri uporabi lutk v oddelku, uspešnosti uporabe lutk pri dejavnostih. Glede na uvajalno obdobje v vrtcu nas zanima predvsem namen uporabe lutk v uvajalnem obdobju in odziv otrok nanje, uporabljene lutkovne tehnike in metode dela z lutko. Pri izvedbi raziskave smo interpretirali pridobljene podatke in sklepali na posamezne ugotovitve. Pomanjkljivost dobljenih podatkov je v tem, da nismo imeli vpogleda v dejansko delo strokovnih delavcev v neposredni praksi.

1.3 Raziskovalna metoda

V raziskovalni nalogi smo uporabili kvantitativno metodo dela. Izvedli smo anketni vprašalnik. Vprašalnik je neslučajnostni. Vanj so vključeni strokovni delavci Vrtca Murska Sobota, torej vzgojitelji/vzgojiteljice in pomočniki/ pomočnice vzgojiteljev/vzgojiteljic. V vrtcu Murska Sobota je zaposlenih 45 vzgojiteljev/vzgojiteljic in 50 pomočnikov vzgojiteljev/vzgojiteljic. Anketni vprašalnik je rešilo 73 vzgojiteljev/vzgojiteljic in pomočnikov vzgojiteljev/vzgojiteljic.

1.4 Izvirni prispevek k praksi

Na podlagi izvedene raziskave bomo dobili vpogled v odnos strokovnih delavcev v vrtcu Murska Sobota do uporabe lutk v uvajalnem obdobju v vrtcu. Rezultate bomo primerjali s podatki pridobljenimi preko anketnega vprašalnika na ravni celotne Slovenije. Tako bomo na nek način ozavestili pomen uporabe lutk v času uvajanja otrok v vrtec, iskali podobnosti in razlike med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota in strokovnimi delavci v vrtcih po Sloveniji. Morebitne razlike bodo lahko izhodišče za nadaljnje raziskovanje in interpretiranje, hkrati pa osnova za izboljšanje kvalitete dela strokovnih delavcev v vrtcih, njihovo nadgradnjo in kritično vrednotenje.

Z raziskovalno nalogo želimo poudariti pomen in vlogo lutke v predšolskem obdobju, predvsem njeno pomembno povezovalno, pomirjajočo in motivacijsko vlogo pri uvajanju otrok novincev v vrtec. Z ozaveščanjem zelo pomembne vloge lutk želimo spodbuditi strokovne delavce v vrtcih k njeni ne le spontani uporabi, temveč ciljnem vključevanju različnih metod in oblik dela z lutkami tako v uvajalnem obdobju, kot tudi pri načrtovanem delu v oddelku.

Raziskava nam bo dala vpogled v morebitne izzive pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju v vrtcih, ki lahko služijo kot izhodišče za oblikovanje strokovnih smernic in priporočil za strokovne delavce v vrtcu, ter uspešnejše načrtovanje uporabe lutk pri uvajanju otrok v vrtec.

2. TEORETIČNI DEL

2.1 Uvajanje otrok v vrtec

Predšolski otroci že zelo zgodaj doživijo veliko situacij, ki zahtevajo prilagajanje. Z vstopom v vrtec že otrokov vsakdan bistveno spremeni. Vsakodnevni odhodi od doma in življenje v novem socialnem okolju zahteva od otroka veliko več telesnih in duševnih naporov kot ga to zahteva življenje v primarni družini. Prilagoditi se morajo na novo okolje, nov ritem, nov način življenja in nove ljudi. Kot prvo se morajo najprej navaditi na vrtec, pozneje sledijo spremembe, ko otrok prehaja iz enega oddelka v drugega, ko oddelek prevzameta novi strokovni delavki, sooča se s spremembo po daljši odsotnosti iz vrtca bodisi zaradi bolezni ali počitnic. In nenazadnje je velika sprememba v življenju predšolskega otroka, ko se mora od vrtca posloviti in vstopiti v osnovno šolo.

Ker se predšolski otroci nahajajo v izredno občutljivem obdobju z vidika čustvenega razvoja in razvoja navezanosti, potrebujejo čustveno podporo pri navajanju na nove situacije (Bah Berglez, E., Kumer, I. in Zore, N., 2020).

Različne situacije, ki od otroka zahtevajo novo ali ponovno prilagoditev na neko okolje, zahtevajo od strokovnih delavcev v vrtcih temeljit razmislek o načinu uvajanja in prilagajanju le tega specifikki posameznega otroka.

Pri uvajanju otroka v vrtec, se slednji srečuje z naslednjimi razvojnimi nalogami (Varjačič-Rajko, 2007):

- Odreči se stalni dnevni prisotnosti staršev in čustveno sprejeti nujnost kratkotrajnih ločitev;
- Navezati se na vzgojitelje, ki bodo del dneva nadomeščali starše;
- Navaditi se na spremembo dnevne rutine;
- Navaditi se na novo okolje, hrano, ležalnik;
- Navaditi se na skupino otrok, v kateri bo samo eden od mnogih;
- Postati samostojnejši;
- Naučiti se sodelovanja z drugimi otroki;
- Vključiti se v skupinske igre in druge dejavnosti.

Prehod iz domačega v vrtčevsko okolje pomeni v celoti za zelo veliko spremembo. Zaradi te specifikke je za otroka zelo dobro, da se na novo okolje privaja postopoma in ob prisotnosti staršev.

2.1.1 Čustveni vidik uvajanja otroka v vrtec

Otroku se ob uvajanju vzbujajo različna čustva. Na eni strani občuti jezo, destruktivnost, hrepenenje po starših, razočaranje, na drugi strani pa veselje in radovednost. Starši se morajo z otrokom pogovarjati o njegovih čustvih, saj mu tako pomagajo. Lahko pa mu omogočijo, da

del svoje agresije izrazi preko športa ali igre. Vezi med staršem in otroki se tako rahljajo (Varjačič-Rajko, 2007).

Organizacija vzgojno-izobraževalnega dela naj bo prilagojena tako, da otroci v čim krajšem obdobju pridobijo občutek varnosti in zaupanja (Bah Berglez, E., Kumer, I. in Zore, N., 2020):

- osebni stik, čustvena navezanost
- stalnost osebja (kolikor je mogoče), prostora
- opazovanje otrok in sledenje otrokom
- čustvena bližina
- skrb dobro počutje otroka
- individualni pristop

2.1.2 Teorija navezanosti

John Bowlby je leta 1969 razvil teorijo navezanosti, ki predstavlja temeljno izhodišče za razumevanje čustvenega razvoja otroka in njegovega odzivanja na nove situacije, kot je uvajanje v vrtec. Navezanost je dejansko nek močno naklonjen recipročen odnos med dvema osebama. Ta odnos je močno naklonjen. Teorija navezanosti razlaga, da otrokove vsakodnevne izkušnje z osebo, ki zanj skrbi, vplivajo a razvoj notranjih predstavljanj odnosov pri otroku. Bowlbyeva teorija je tako osnova za predstavitev odnosov med otroki in starši. Slednja trdi, da starši, ki dosledno odgovarjajo na otrokove – dojenčkove potrebe, spodbujajo varno navezanost (Bowlby1973, 1980; v Cugmas, 2003).

Pri navezanosti govorimo o občutku varnosti in otrokovemu doživljanju staršev. Otroci potrebujejo osebo, na katero se navežejo. Ta jim predstavlja občutek varnosti. V odnosu navezanosti prihaja do ujemanja dveh strani: na eni strani je to otrokova potreba po varnosti in zaščiti in na drugi pripravljenost ter sposobnost staršev nuditi ustrezen in pravočasen odgovor na otrokove potrebe. Navezanost pride najbolj do izraza kadar je otrok v stiski. Takrat prekine z dejavnostjo, ki jo je počel dotlej in poišče bližino svojih skrbnikov. Da potrebuje njihovo pomoč, nakaže bodisi z jokom, bodisi tako, da se jih poskuša okleniti, jih držati, se jim sesti v naročje. Del tega obojestranskega procesa so tudi starši, ki na otrokovo vedenje - pozive odgovorijo. Navezanost tako ni samo otrokovo vedenje in odziv staršev na to vedenje, temveč vzajemno komuniciranje in vplivanje med njimi. Navezanost opredeljuje posebno zahtevno in čustveno intenzivno vedenje, ki nikoli ne ostane brez ustreznega odziva na drugi strani (Erzar in Kompan Erzar, 2011).

2.1.3 Uvajanje – nova/drugačna situacija za otroka

Uvajalno obdobje sproži pri otroku številne čustvene odzive. V tem času tudi med otrokom in staršem potekajo številni čustveni procesi. Za čustveno stabilnost otroka je v prvi vrsti zelo pomemben odnos med starši in vzgojitelji. Ta mora biti zadovoljujoč z obeh strani, da bo lahko otrok zmožen doživljati varnost in sprejetost v novih okoliščinah.

Podaljševanja časa samostojnega bivanja otroka v vrtcu je pomembno, da se bo otrok lahko navadil na novo okolje in ga začutil kot varnega, hkrati pa pridobil zaupanje v nove osebe v njegovem življenju – vzgojiteljice (Bah Berglez, E., Kumer, I. in Zore, N., 2020).

V času uvajanja v vrtec se otrok sooči ne le samo z ločitvijo od staršev, temveč tudi z novim, zanj še neznanim okoljem, z novimi pravili in zanj neznanimi osebami. Vse nove okoliščine lahko pri otroku sprožijo različne občutke, občutke negotovosti, strahu, žalosti in tudi jeze. Vse naštetu običajno otrok izraža skozi jok, nekateri posamezniki tudi skozi umik ali spremenjeno vedenje. Ravno zato je postopno uvajanje v novo okolje tisto, ki otroku olajša, da predela vse te negativne občutke, ter da si postopoma gradi občutek varnosti in zaupanja.

2.1.4 Načini uvajanja otroka v vrtec

V zadnjem desetletju v vrtcih dajemo veliko pozornosti uvajanju otroka v vrtec. Pri tem sta pomembna tako način kot tudi potek uvajanja. Vsak vrtec ima do določene mere način uvajanja poenoten. Kljub temu pa med vrtci še zmerjaj ostajajo nekatere razlike. Načinov uvajanja je veliko, noben izmed njih pa ni tisti ta pravi ali povsem napačen. Na način uvajanja vplivajo tudi številni deležniki: otrok, starši, vzgojitelj in vrtec kot institucija.

Varjačić (2007) govori o treh tipih uvajanja: dolgotrajno, srednje dolgo in kratko uvajanje.

O dolgotrajnem uvajanju govorimo, kadar se otrok v vrtec uvaja tri do štiri tedne. Če opazimo, da otrok potrebuje več časa za uvajanje, se ta smiselno podaljša. Prvi teden dolgotrajnega uvajanja je starš z otrokom v vrtcu, kjer ostaneta do kosila. Vloga starša je, da otroku nudi morebitno pomoč, sodeluje pri dejavnostih in navezuje nove stike. Drugi teden otrok in starš ostaneta v oddelku dlje časa. V tem tednu se starš postopoma umika iz oddelka. Čas, ki ga otrok preživi v vrtcu sam je odvisen od njegovega počutja in odzivov. Če je otrok pripravljen, lahko v tem tednu že poskuša spati v vrtcu. Tretji teden je starš v oddelku prisoten le zjutraj, hkrati pa se tudi čedalje manj vključuje kot podpora otroku in aktiven udeleženec pri dejavnostih. Name tretjega tedna je, da je otrok v oddelku sam, kar pa ne pomeni, da v vrtcu že spi. V četrtem tednu poskusimo z normalnim prihodom in odhodom. Po potrebi je lahko starš zjutraj še nekaj časa prisoten v skupini. Takšen način uvajanja je sicer primeren za vse otroke, še posebej pa je priporočljiv za tiste posameznike, ki težje navezujejo nove stike, so čustveno močno navezani ali bolj občutljivi.

Srednje dolgo uvajanje je nekakšna skrajšana oblika dolgotrajnega uvajanja, kar pomeni, da vse faze uvajanja potekajo bistveno hitreje. Uvajanje bi naj se tako zaključilo v tednu ali dveh. Ta način uvajanja je primeren za tiste otroke novince, ki imajo sicer že več socialnih stikov z

drugimi otroki, niso navezani le na družinske člane in znajo navezati stike tudi z osebami zven družinskega kroga, imajo sorojence in živijo v stabilnem okolju (Prav tam).

Kratko uvajanje traja razmeroma kratek čas, nekje od enega do nekaj dni. Starš je lahko prisoten cel dan sli pa samo del dneva. Zaželeno je, da prvi dan starš ostane v oddelku cel dan, saj tako tudi sam spozna dnevno rutino v vrtcu. Prisotnost starša v oddelku se tudi pri tem načinu uvajanja postopoma zmanjšuje, saj se posledično otrok tako postopoma navaja na samostojno bivanje v vrtcu. Kratkotrajno uvajanje je primerno za tiste otroke, ki jim navezovanje novih stikov ne povzroča težav, so spretni na socialnem področju, imajo sorojence, je njihova navezanost varna in so starejši od treh let (Varjačić 2007).

2.1.5 Vloga staršev pri uvajanju

Otrok, ki prvič topi v vrtec, s sabo prinese določene izkušnje, ki jih je pridobil v primarnem krogu družine in okolja. Pri tem se pokaže, kako socialno spreten je pri navezovanju novih stikov. Največ čustev, tudi tistih negativnih in bolečih, se razvije pri ločitvi od staršev ob odhodu v vrtec. Da bi lažje razumeli, kako se otrok ob ločitvi od staršev dejansko počuti, je smiselno razmisliti o tem, kako se sami počutimo ob ločitvah, odhodih in navezovanju novih stikov. Dejstvo je, da otrok stvari doživlja veliko bolj intenzivno kot odrasli (Varjačić 2007).

Med starši in otrokom je edinstvena navezanost. Za razvoj varne navezanosti ni dovolj samo telesna skrb, otroku je potrebno izkazovati ljubezen in se pravočasno odzivati na njegove potrebe. Vzorec navezanosti je pri enoletniku že izoblikovan na podlagi izkušenj, ki jih je pridobil v prvem letu življenja. Otrok, ki se počuti varno, bo novo okolje raziskoval z večjo vnemo, hkrati pa bo ob pogledu na starša vedno znova preverjal, ali slednji drži obljubo (ali ni odšel) in se tako želeli prepričati, da bo starš vedno pripravljen pomagati, ko ga bo otrok potreboval. Ravno zato je potrebno k uvajanju pristopiti postopoma. Otrok mora namreč svojo navezanost na starša prenesti na nove osebe. Vse to pa zahteva dovolj časa (Prav tam).

2.1.6 Vloga vzgojitelja pri uvajanju in spodbujanju socialno-čustvenega razvoja otroka

Zaupanje med starši in vzgojiteljem je ključnega pomena za uspešno uvajanje otroka v vrtec. Ker starši ne poznajo vrtca in strokovnih delavcev v vrtcu, to še dodatno poveča njihovo nezaupanje. Močna vez med starši in otroki pa je tisti drugi faktor, ki vpliva na nezaupanje.

Uvajanje otroka v vrtec pomeni stisko tako za starša kakor tudi za otroka. Najboljši nasvet staršem pri uvajanju otroka v vrtec je zagotovo ta, da poskušajo stati kar se da mirni in da hkrati poskušajo razumeti tudi otrokova čustva. Čeprav vzgojitelji staršem in otrokom poskušamo kar se da olajšati njihove stiske, smo tudi oni tisti, ki ob uvajanju novincev doživljajo neke vrste stisko. (Varjačić, 2007).

Slednja je povezana z razcepljenostjo med otroki, ki že obiskujejo vrtec in otrokom novincem, iskanjem ravnotežja pri nudenju pozornosti vsem otrokom v vrtcu, otroku novincu in staršu,

ki otroka uvaja. Zagotovo je težnja po ustaljenem poteku dnevne rutine in izvajanju načrtovanih dejavnosti še ena izmed faktorjev, ki poveča stopnjo stresa pri vzgojiteljih.

Vzgojiteljeve lastne socialne in čustvene kompetentnosti so tiste, ki so ključne za razvoj socialne in čustvene kompetentnosti pri otroku. Vzgojitelj ima pri spodbujanju socialno-čustvenega razvoja otrok oz. vrtca kot institucije, kompenzacijske učinke oz. pozitiven vpliv na socialno-čustveni razvoj otrok. Sociale in čustvene kompetence strokovnih delavcev so izjemno pomembne tudi za varovanje pred stresom in izgorelostjo (Bah Berglez, E., Kumer, I. in Zore, N., 2020).

2.2 LUTKE V VRTCU

V vrtcu je uporaba lutk zelo pogosta. Lutke se lahko uporabljajo na več načinov, vključno s podajanjem informacij, vključevanjem v interakcije med otrokom in odraslim, spodbujanjem otrok k pogovoru ali zagotavljanjem modelov vedenja.

Lutka je izjemno motivacijsko sredstvo za bogatenje in senzibiliziranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala. Otroku omogoča razumevanje stvari iz različnih zornih kotov. Kot posrednik med vzgojiteljem in otrokom deluje lutka razbremenjujoče. Otroka namreč razbremeni strahu pred avtoriteto, hkrati pa ga spodbudi, da lažje vzpostavi stik z okoljem in novimi ljudmi (Korošec, 2006).

Kaj pravzaprav je lutka?

Lutka ni več samo neko sredstvo za pripravo takšnih in drugačnih predstav ali pa pripomoček za motivacijo pri različnih dejavnostih. Vse bolj dobiva neko magično moč, saj spodbuja kognitivni, socialni in čustveni razvoj otroka. In čeprav je lahko prav vsak predmet ki ga oživimo lutka, slednja pridobi nek nov, simboličen pomen (Korošec, 2002).

»Tako kot lutkar, naj tudi učitelj verjame v moč lutke, kajti lahko mu je v veliko pomoč pri posredovanju vzgojno-izobraževalnih vsebin. Mnogokrat pomaga iz zagate, ko iščemo tisti

»trik«, s katerim bomo otroke dobro motivirali. Otroci lutki zaupajo. Učiteljico imajo radi, a vendarle predstavlja avtoriteto. Lutka pa je »eden izmed njih« - z enakimi težavami, z enakimi strahovi, z enako željo po igri. Čeprav lutka oživi šele v rokah učiteljice, verjamejo, da je z njimi čisto nova oseba. In tej osebi lahko popolnoma zaupajo. Prepričani so, da za skrivnosti, ki jo imajo z lutko, učiteljica ne ve, čeprav je lutka živela v njenih rokah. In to je tista magična moč, ki jo ima samo lutka.« (Korošec, 2002, str. 45).

Primarni namen lutkovnih dejavnosti v vrtcu je prispevati k dobremu vzdušju v oddelku, spodbujanje komunikacije, ustvarjalnosti, ter celostnega razvoja otroka na prijeten in sproščen način. Vsekakor pa ni namen izdelava dodelane lutke ali priprava profesionalnih lutkovnih predstav. Lutka je v očeh otrok več kot vse to. Ima neverjeten vpliv na otroka, njeni pozitivni učinki naj pa so številni.

2.2.1 Otrok in lutka

Lutka je inštrument, s katerim je potrebno manipulirati. Načinov za to je veliko. Lutke so različnih vrst, oblik in velikosti. Vsaka od njih ima svoj način delovanja in vsaka od njih pušča za sabo drugačne vtise.

Pri lutkah zaznavamo tri ravni stilizacije – vizualno, gibalno in zvočno raven. Te naredijo lutko prepoznavno (Borota idr., 2006).

Lutka je zelo pomembna za otrokov razvoj. Ob njeni pomoči otrok zaznava svet in ga poskuša razumeti po svoje. Lutka spodbuja gibanje in govor, domišljijo in ustvarjalnost. Prav tako ima zelo veliko vlogo pri uvajanju otroka v vrtec. Dejavnosti povezane z lutkami omogočajo široko paleto za doseganje zastavljenih ciljev na nalog. Lutka je otroku lahko model pri hranjenju, negi, igri in gibanju. Ob pomoči in spodbudi lutke se otrok lahko nauči osnovnih veščin vedenja. Slednja vpliva tudi na oblikovanje otrokove samopodobe, pomaga mu, da dobi občutek lastne vrednosti, razvije samozaupanje in dosega osebno zadovoljstvo. Skozi uporabo lutke lahko otrok na sprejemljiv način izrazi svojo jezo, frustracije in druga negativna čustva. Je sredstvo za opazovanje in dožemanje sveta z vsemi čuti in pomoč pri pridobivanju različnih veščin (Prav tam).

2.2.2 Igra z lutko in otrokov razvoj

Igra z lutko pri otroku spodbuja domišljijo, omogoča razlikovanje med fantazijo in resničnostjo ter spodbuja ustvarjalnost. Med lutko in otrokom se pogosto splete močna vez. Ta spodbuja domišljijo in govor, hkrati pa pozitivno vpliva na premagovanje stisk. Posamezne cilje in področja razvoja, na katere lahko vplivamo z uporabo lutk, je zelo težko ločiti med seboj. Njihov vpliv je namreč celosten (Borota idr., 2006).

V prvem starostnem obdobju se otroci z lutkami šele spoznavajo, zato je pomembno, da imajo z njimi čim več raznolikih izkušenj.

2.2.3 Lutka kot didaktično sredstvo

Ustvarjalna lutkovna dejavnost je lahko zelo uspešna metoda poučevanja in učenja. Omogoča uporabo na vseh kurikularnih področjih in je zato v pomoč pri doseganju zastavljenih ciljev, motivaciji pri dejavnostih, pri celostnem razvoju in učenju otrok (Borota idr., 2006).

V vrtcu je lutka zelo učinkovito vzgojno sredstvo. Igra z lutko sprošča otrokova čustva in omogoča tihim ter plahim otrokom, da lutka govori namesto njih. Preko lutk lahko zadovoljimo otrokove čustvene, socialne in intelektualne potrebe. Uporabljamo jo lahko tudi kot terapevtsko sredstvo. Lutka je lahko torej na eni strani igrača in na drugi sredstvo za učenje.

Lutka lahko služi za zadovoljevanje temeljnih otrokovih potreb. Korošec in Majaron (2002) navajata štiri vrste potreb, ki jih mora zadovoljevati lutka:

- Potreba po svobodi govora, gibanja in mišljenja.

Lutka je lahko sredstvo za gibanje. Lahko je motivacija. Z lutko ima otrok možnost ustvarjanja in izražanja.

- Potreba po zabavi.

Otrok se ob igri z lutko zabava, se smeje in sprošča. Lutka mu omogoča izražanje pozitivnih čustev.

- Potreba po ljubezni.

Otrok se ob lutki počuti varno.

- Potreba po pomoči.

Otrok preko lutke izraža sebe in s tem omogoča, da ga okolica sprejme kot posameznika z vsemi njegovimi posebnostmi.

Uporaba lutke kot metode dela prinaša številne prednosti za vzgojitelja in še več koristi za otroka.

2.2.4 Metode dela z lutkami v vrtcu

Z izbiro ustreznih metod dela vzgojitelji v vrtcih uspešnejše zasledujemo zastavljene cilje. Tudi pri uporabi lutk je izbira metode dela ključnega pomena tako za motivacijo otrok kakor tudi za realizacijo zastavljenih ciljev. Poznamo različne metode dela z lutko. Vzgojitelji jih izbiramo glede na namen in cilje, ki jih želimo doseči.

Spontana igra z lutko je vrsta simbolne igre, kjer je otrok sproščen in kjer sam oblikuje igro. Sočasno se lahko igra tudi z več lutkami, pri tem pa menjuje vloge. V interakcijo z lutko lahko vstopa tudi več otrok hkrati (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Lutkovna zaposlitev ali priprava prizorov z lutko, je zaposlitev, ki je pod nadzorom odraslih. Vzgojitelj dejavnost načrtuje in pri tem usmerja otroke. Prizore lahko ustvarjamo na osnovi pravljic, resničnih dogodkov, domišljije in tudi glasbe. Pri izvedbi prizorov sta prisotna gibanje in improviziran dialog (Prav tam).

Pripovedovanje z lutko zajema širok spekter aktivnosti, vse od pripovedovanja zgodb, učenja pesmi, pripovedovanja pravljic, vsebine knjig in tudi pesmic. Lutka nam omogoča prikaz vsebine iz drugega zornega kota kot pripovedovanje samo. Lutka s svojo razsežnostjo popestri literarno doživetje (Prav tam).

Pogovarjanje skozi lutko izhaja iz otrokovega socialnega in emocionalnega razvoja. Ker pri komunikaciji z odraslimi otroci večkrat čutijo odpor, je lutka zanj bolj sproščeno okolje, zato se ji lažje odpre in spregovori skozi njo. Komunikacija skozi lutko pomaga tudi pri razvoju govornih sposobnosti.

Kot ena izmed metod učenja v vrtcu se uporablja tudi učenje skozi lutko. Lutka ima pri tem vlogo motivatorja. Posledično vpliva na lažje memoriranje novih vsebin in boljše razumevanje novih pojmov in znanj.

Izdelava lutk omogoča otrokom, da že med samim postopkom nanjo projicirajo svoja čustva in želje. Pri izdelavi lutke otrok hkrati razvija fino motoriko, koordinacijo oko-roka, spoznava nove materiale in pojme. Z izdelano lutko se otrok tudi zelo poveže (Prav tam).

2.2.5 Lutka in uvajanje otroka v vrtec

Vzgojitelji v vrtcu imamo dolžnost, da otrokom olajšamo novo situacijo, torej prehod iz domačega okolja v vrtec. To pomeni, da načrtujemo vsebine, oblike in metode dela, ki bodo pripomogle k temu, da se bo otrok v novem okolju čim prej počutil varno in sprejeto. Ena izmed pomembnih metod dela pri uvajanju v vrtec je vsekakor metoda dela z lutko.

Majaron in Korošec (2002) poudarjata, da otrok veliko lažje vzpostavi stik z lutko kakor pa z odraslim. Ravno igra z lutko pomaga vzgojiteljem pri vzpostavljanju stika z otrokom in posledično pri medsebojni komunikaciji. Lutka je tista, ki otroku pomaga pri premagovanju ločitvenega strahu. Je tista, ki otroku pomaga reševati težave in ga spodbuja na različne načine. Lutka otroku omogoča čustveno reakcijo, ki je pogosto neodvisna od besed. Lutka tako ni samo igrača, je tudi otrokov prijatelj.

2.2.6 Pozitivni vpliv uporabe lutk pri predšolskih otrocih

O pozitivnem vplivu uporabe lutk pri predšolskih otrocih je bilo izvedeno kar nekaj raziskav.

Raziskava Učinkovitost lutkovne predstave in metod pripovedovanja zgodb pri vedenjskih težavah otrok, ki je bila izvedena leta 2014 na 75 otrocih, starih od 3 do 5 let, izbranih iz treh vrtcev v Isfahanu v Iranu je potrdila, da ima metoda lutkovne predstave v primerjavi z metodo pripovedovanja zgodb večji vpliv na izboljšanje vedenjskih težav pri predšolskih otrocih (Aminimanesh, A. idr. (2019). To ugotovitev, lahko zelo uspešno izkoristimo v času uvajanja otrok novincev v vrtec, saj lahko pozitivno vpliva na uvajalne težave otrok novincev.

V poskusu, katerem je sodelovalo 25 otrok vrtca, starih od štiri do šest let iz petih vrtcev na Bavarskem, so dokazovali pozitiven vpliv igrač, kot so lutke, na samopodobo predšolskih otrok. Visoka samozavest je namreč povezana z visoko motivacijo in samozavestjo. Čeprav je bila raziskava izvedena na področju matematike, je dokazala pozitiven vpliv uporabe lutk pri ohranjanju pozornosti predšolskih otrok (Berner, V., Seitz-Stein, K. , 2022).

Kadar lutke vključujemo v komunikacijo, le-te vplivajo na povečano število gest pri otrocih. Otroci ob tem postanejo interaktivni in se z lutkami fizično gibljejo. Raziskava, o kateri pišejo Goldstein in drugi je pokazala, da se število gest pri uporabi lutke pri otrocih poveča. Omenjena študija je pokazala, da predšolski otroci, ne glede na starost ali spol, bistveno več gestikulirajo, ko se igrajo z lutkami v laboratoriju, kot ko opazujejo eksperimentatorje. To gestikuliranje se dogaja tako z rokami kot s telesom in pri različnih vrstah gest. Raven najdenega gestikuliranja kaže, da je telesno gibanje otrok z lutkami bližje tistemu, ko so popolnoma oblečeni v kostum in igrajo vlogo, kot ko pasivno opazujejo (Goldstein, T.,

Stutesman, M., Thompson, M., 2022). Korošec, H. (2015) je v svoji doktorski disertaciji raziskovala vpliv lutke na otrokovo socialno vedenje. Redno in kontinuirano izvajanje procesno-razvojno načrtovanih lutkovnih dejavnosti pripeva k pozitivnim spremembam na tem področju. Po trimesečnem izvajanju lutkovnih dejavnosti je bilo po mnenju vzgojiteljic agresivnega vedenja manj, zadržani otroci so se bolj vključevali v dejavnosti, več je bilo prosocialnega vedenja, pozornost in vztrajnost otrok pa sta bili po njihovem mnenju boljši. Jurković, J. (2024) je proučevala pomen lutke pri dejavnostih dnevne rutine. Osredotočila se je na kulturno prehranjevanje in obnašanje pri mizi. Ugotovila je, da ima lutka velik vpliv na obnašanje otrok, da z njo komunicirajo bolj sproščeno in zaupljivo kot z osebami, ki se skrivajo za lutko. Otrokom je lutka postala nekakšen vzgled, vzgojiteljicam pa učinkovito vzgojno sredstvo za doseg cilja. Doseganje ciljev je v opisanem primeru z lutko postalo učinkovitejše in otrokom zabavnejše. Otroci so se v času obrokov hitreje umirili, njihove prehranjevalne navade pa so se izboljšale. Ob uporabi lutke so otroci lažje razumeli pravila prehranjevanja. Vpliv lutke ni bil le na področju dnevne rutine, temveč se je pokazal tudi pri bolj pogosti komunikaciji zadržanih otrok in pri večji motivaciji otrok za delo.

V sklopu doktorske disertacije (Karaolis, O., (2021) je bil potrjen pozitiven učinek ustvarjalne umetnosti za vključujočo prakso. Gre za zagotavljanje, da vsi otroci smiselno sodelujejo pri učenju, delijo svoje misli in ideje, ter doživljajo občutek vrednosti in pripadnosti. Lutke so tako podpirale vključujočo prakso in na ta način majhnim otrokom omogočale učenje, igro in uživanje v pozitivnih odnosih z vrstniki in odraslimi. V tem primeru so se lutke izkazale kot odlično sredstvo za lažje vključevanje otrok v novo okolje, saj so otroke spodbudile k sodelovanju.

Korošec, H. in Batistič-Zorec, M. (2021) sta raziskovali vpliv ustvarjalnih lutkovnih dejavnosti na socialno vedenje predšolskih otrok. V raziskavo je bilo vključenih 22 vzgojiteljev, ki so v oddelkih izvajali igre z lutko po načelih ustvarjalne drame. Na podlagi anketnih vprašalnikov pred in po izvedbi aktivnosti je bilo ugotovljeno izboljšanje prosocialnega vedenja pri vseh otrocih. Vidno izboljšanje se je pokazalo pri tistih otrocih, ki so imeli pri začetnem ocenjevanju po ocenah vzgojiteljev najnižje ocene prosocialnega vedenja. To izboljšanje se je pokazalo pri 10% otrok.

O moči lutke in njenem pozitivnem vplivu na rast in razvoj človeka govori tudi Kolega K. (2022). Lutki pripisuje izredno moč za dvig samozavesti, sproščanju travm in opolnomočenju. Lutki pripisuje izjemno terapevtsko in izobraževalno vlogo, ki je premalokrat izkoriščena v različnih institucijah.

Almqvist in Almqvist (2015) sta pokazala, da raziskovalec z intervjuvanjem otrok v vrtcih z uporabo lutk lahko odpre razpravo o izkušnjah opolnomočenja v izobraževanju. To ni le posledica uporabe lutk, temveč je tudi primer, kako so lahko lutke funkcionalno orodje za razumevanje veta otrok, v katerem sta pomembna odločanje in opolnomočenje.

Uporabo lutke pri rutinskih dejavnostih v vrtcu je raziskala tudi Kovač, V. (2022) v svoji magistrski nalogi. Lutka je služila kot motivacijsko sredstvo pri prehranjevanju, počitku in

prihodu otrok v vrtec. Pozitivni vpliv uporabe lutke pri naštetih dejavnostih se je pokazal skozi večjo motiviranost otrok in večjemu občutku varnosti.

Vpliv lutke seže tudi na področje intelekta in spomina predšolskih otrok. Vključitev lutkovnih dejavnosti lahko pomembno izboljša ustvarjalno razmišljanje in domišljijo, omogoči boljše obvladovanje čustev, zagotovi socialno interakcijo otrok, spodbuja komunikacijo in izboljša telesno in duševno zdravje (Luen, L. C. , 2021). Lutkovne dejavnosti pripomorejo tudi k izboljšanju življenjskih veščin, razvijanju učnih izkušenj in prenosu znanja v vrtcih. Za celosten razvoj otrok bi bilo smiselno redno vključevanje lutkovnih dejavnosti v vzgojno-izobraževalni proces v vrtcih.

O različnih potencialih uporabe lutk kot pedagoškega orodja v vrtcu govori Rade, A. (2022). Ta v sistematičnem pregledu 105 strokovno pregledanih raziskovalnih člankov izpostavlja pet področij uporabe lutk za otroke in sicer: komunikacija, znanost, zdravstveno varstvo, ustvarjalnost in vedenje. Lutke se lahko zelo uspešno uporabljajo za učenje pisanja, branje zgodb, za pomoč pri učenju drugega jezika in tudi za spodbujanje staršev k pogovoru z otroki.

Lutke lahko potencialno okrepijo otroški glas, saj jim dajo možnost uprizarjanja lutkovnih iger in so zelo koristne pri komunikaciji z majhnimi otroki.

Lutke so lahko uporabne tudi za ponazoritev in razlago naravnih pojavov, lutke, kot so plišaste živali, pa lahko včasih služijo kot orodje za spodbujanje otrokovih učnih procesov. Lutka ima tudi pomembno terapevtsko vlogo in se lahko učinkovito uporablja tudi pri učenju otrok o zdravju.

V eni izmed raziskav so proučevali uporabo lutke kot orodje pri mediacijah v vrtcih. Raziskovalci so prišli do ugotovitev, da so lutke učinkovito orodje za razvojne vidike majhnih otrok, s pomočjo katerega se lahko povezujejo s kognitivnimi, čustvenimi in socialnimi sferami. Mediacija z uporabo lutk je olajšala učne procese, medtem ko se je z uporabo lutk povečala raven sodelovanja otrok, prav tako pa tudi zanimanje, razpon pozornosti in njihova vključenost v učno interakcijo. Lutke so prispevale k samozavesti mediatorjev in njihovemu občutku profesionalnosti (Remer, R., Tzuriel, D., 2015). Spletna anketa med 121 vzgojitelji na številnih straneh družbenih medijev za vzgojo v zgodnjem otroštvu in vzgojitelje na Facebooku je pokazala, da se lutke v zgodnjem otroštvu pogosto, a redko uporabljajo, in da jih tisti, ki jih uporabljajo, večinoma dojemajo kot dragoceno pedagoško orodje. Poročali so, da lutke koristijo igri, poučevanju, dobremu počutju in sporočanju vedenjskih zahtev, prav tako pa pozitivno vplivajo na sodelovanje pri učenju in mediaciji vedenja (Timmins, S. , King, P., 2024). Lutke so bile proučevanje tudi kot potencialno orodje v terapevtskem, izobraževalnem in socialnem kontekstu, saj ponujajo edinstvene koristi pri čustvenem izražanju, zmanjševanju tesnobe in razvoju socialnih veščin, s čimer prispevajo k promociji duševnega zdravja. Ugotovitve kažejo na znatne izboljšave v čustveni regulaciji, obvladovanju tesnobe in socialni interakciji, zlasti v pediatričnih in izobraževalnih okoljih (Wahiba Abu-Ras in drugi, 2025).

Raziskave o pomembni vlogi lutk v predšolskem obdobju potrjujejo njeno vsestranskost in koristnost. Ugotovitve bi bilo smiselno predstaviti vzgojiteljem v vrtcih in jih opolnomočiti za še bolj uspešno, ciljno naravnano uporabo lutk.

2.3 Preproste lutke

Preproste lutke so tiste lutke, ki jih otroci lahko nosijo s seboj. Zaradi svoje uporabne narave so v vrtcu zelo praktične in uporabne. Njihova izdelava je preprosta. Potrebno je samo nekaj domišljije in lutka lahko oživi.

2.3.1 Prstne lutke

Najpreprostejšo lutko lahko naredimo kar s prsti. Na prste si narišemo obraze in lutka je že izdelana. Prstno lutko lahko izdelamo iz različnih materialov. Najpogosteje so to papir, volna ali odpadni material. Starejši otroci lahko lutko tudi sešijejo. (Majaron, Korošec, 2002).

2.3.2 Lutke na palici

Lutko na palici predstavlja vsak predmet, ki je pritrjen na palico in ki ga lahko premikamo. Izdelava te vrste lutk ni zahtevna, zato pa je tudi njena uporaba zelo pogosta.

Tip lutke na palici, ki jo uvrščamo med preprosto lutko, je lutka na palici brez dodatnih vodil in jo lahko izdelajo otroci čisto sami. Pri izdelavi razvijajo svojo ustvarjalnost in krepijo domišljijo (Varl, 1995).

2.3.3 Lutke na palici z živo roko

Pri uporabi tovrstnih lutk igralec pri animaciji uporablja roke, kar pomeni, da je slednja bolj realistična, saj se ustvarja bolj natančen in naraven gib. Ta lutka lahko obrača glavo, saj jo animator usmerja z vodilom na glavi. Bolj kompleksno animacijo dosežeta dva igralca, ki lahko tako se dodatno obogatita igralniško izkušnjo (Prav tam).

2.3.4 Maske

Namen mask je, da se človek za njo skriva in da se lahko preobrazi v drugo osebo. S tem, ko si masko nadenemo, ta tudi oživi. Ker maske otroke privlačijo, jih lahko zelo uspešno uporabimo tudi že v vrtcih kot element ustvarjanja.

Masko najlažje izdelamo tako, da izrežemo papir v obliki obraza. Slednjega nato pobarvamo ali polepimo po lastni želji.

2.3.5 Ploske lutke

Ploska lutka mora imeti vodilo. Izdelamo jo tako, da na list papirja narišemo želeno obliko, kateri pritrdimo vodilo. Ena izmed značilnosti ploske lutke je tudi ta, da jo lahko animiramo samo iz ene strani in sicer iz tiste, ki je obrnjena proti gledalcem. Da bi lutka dobila čim bolj nazorno podobo, je potrebno izdelati še sklepe, kjer se bo lutka lahko premikala.

2.3.6 Senčne lutke

Tradicionalna senčna lutka je dvodimenzionalna figura pritrjena na prosojni zaslon in osvetljena tako, da občinstvo na drugi stani vidi sence (Currell, 2015).

Ko senčno lutko projiciramo na platno, vidimo samo njem obris. Kadar so senčne lutke izdelane iz kartona ali papirja, je njihova senca temne barve.

2.3.7 Mimične lutke

Mimične lutke so tiste lutke, s katerimi lahko posnemamo obrazno mimiko človeka. Tovrstno lutko vodimo z zapiranjem in odpiranjem ust. Lahko jo ustvarimo povsem preprosto iz nogavice, ki si jo nadanemo na roko. Vanjo zalepimo še karton in dodamo oči ter druge elemente.

2.3.8 Ročne lutke

Ročno lutko si prav tako nataknejo na roko. Premikamo jo s prsti, z dlanjo ali pa kar s celo roko. Ročno lutko v vrtcu zelo pogosto uporabljamo. Z njo lahko prijemamo predmete, stisnemo roko otrokom, jih pobožamo.

2.4 Komunikacija z lutko

Osnova vzgoje v vrtcu je komunikacija – komunikacija na ravni vzgojitelj- otrok. Pri tem ne gre samo za posredovanje informacij v smislu učenja, temveč gre predvsem za ustvarjanje odnosa med vzgojiteljem in otrokom (Majaron in Kroflin, 2002).

Komunikacija je lahko verbalna, lahko pa tudi neverbalna. Kadar govorimo o komunikaciji kot o nekem pretoku informacij od pošiljatelja do prejemnika v obliki sistema simbolov, imajo simboli v ustvarjalni dramati neverbalno obliko (lutka, pantomima, gibanje telesa, dotik, gestikulacija.) (Korošec in Majaron, 2002).

»Komunikacija z lutko v roki je dvosmerna: najprej odrasli nagovori otroke z lutko v roki, nato pa se otrok odzove s pomočjo medija – svoje lutke, morda celo animacije svoje igrače – in izrazi svoje mnenje« (Majaron, 2000, str.33).

V gledališču z igralci poteka direktna komunikacija med gledalci in igralci. Ta komunikacija je brezosebna. V lutkovnem gledališču pa je lutka posrednik med gledalci, torej občinstvom in igralci. To pomeni, da pri komunikaciji preko lutke, občinstvo lutko opazuje, igralec pa se odreja svojemu jazu (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006).

Vzgojitelji se moramo zavedati moči lutke. Slednja nam namreč lahko pomaga pri podajanju določenih vzgojno-izobraževalnih vsebin, hkrati pa služi tudi kot komunikacijsko sredstvo.

Otroci lutki zaupajo. Predstavlja jim avtoriteto, tako kot vzgojitelj. Na drugi strani, pa se nekako enačijo z lutko, jo vzamejo kot enega izmed vrtčevskih prijateljev - saj ima enake

težave, strahove in željo po igri. Kljub temu, da lutka oživi šele v rokah vzgojitelja, otroci smatrajo, da gre za popolnoma novo osebo. Hkrati so prepričani, da vzgojitelj ne pozna vseh tistih skrivnosti, ki jih sami delijo z lutko. Ravno to, je tista moč, ki je čarobna in ki jo ima le lutka (Majaron in Kroflin, 2002).

Ronit Remer in David Tzuriel sta predstavila raziskavo, v katero je bilo vključenih 15 vrtcev in 145 otrok. Od tega je bilo 68 otrok s posebnimi potrebami in 77 otrok z normativnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. Raziskava je bila izvedena v Izraelu. Izvajalo jo je 18 študentov pedagogike. Vsak izmed študentov je proučeval eksperimentalno skupino, ki je bila deležna posredovanja z lutko in kontrolno skupino, ki posredovanja z lutko ni bila deležna. Pri tem je bilo uporabljenih 18 enakih lutk.

Ugotovitve raziskave so pokazale povečanje kazalnikov motivacije za učenje in povečanje dosežkov pri pismenosti v skupini, ki je bila deležna posredovanja z lutko (Remer in Tzuriel, 2015).

2.4.1 Spodbujanje komunikacije z lutko

Komunikacija z lutko omogoča otroku občutek pomembnosti in odgovornosti, ki je pomembna za otrokov osebnostni razvoj (Kroger in Nupponen, 2019).

Mcilroy, (2022) navaja 9 prednosti igre z lutko:

- Otroci se z lutko zelo radi pogovarjajo. To vpliva tudi na njihov razvoj. Zlasti pri sramežljivih otrocih je uporaba lutke zelo priporočljiva, saj zelo veliko pridobijo na tem področju.
- Z lutko otroci razvijajo socialne kompetence. Lutka je nek mentor, ki jo otrok posluša in opazuje. Prav tako je lahko lutka primer lepega vedenja.
- Čustveni razvoj – z uporabo lutke lahko otrokom pokažemo čustva, ki jih doživljamo, hkrati pa lahko tudi otroci izrazijo svoja čustva in pri tem nikogar ne vznemirjajo. To pomaga tudi pri razvoju empatije in sočutja.
- Spretnosti poslušanja – lutke lahko otroke spodbujajo k poslušanju, dajejo navodila ali pripovedujejo zgodbico. Tako so lahko lutke odlični vzgojitelji. Omogočajo tudi lažje učenje pesmic.
- Motorične spretnosti – otrok lahko z lutko krepí veliko motoričnih spretnosti. Že sama uporaba ročne lutke zahteva natančnost in urjenje drobne motorike pri uporabi prstov. Marionete spodbujajo koordinacijo oči in rok. Prav tako med samo igro krepí ravnotežje in orientacijo v prostoru.
- Spodbujanje samospoštovanja – otroci pri igri z lutko pridobijo na samozavesti, saj so oni tisti, ki lutko vodijo. Tudi priprava in izvedba lutkovne prestave je zelo dobra podlaga za javno

nastopanje, saj je v središču pozornosti lutka in ne otrok. Ravno zato pa otrok tudi veliko lažje govori pred občinstvom.

Komunikacija s simbolnim jezikom (verbalnim ali neverbalnim) je lahko osnova za izboljšanje komunikacije med učiteljem in otrokom. Lutkovne in druge dramske dejavnosti lahko namreč bistveno izboljšajo komunikacijo med učenci, obenem pa zmanjšajo napetosti med učitelji in učenci. Lutka tako lahko postane nova avtoriteta, ki je močnejša od učitelja/vzgojitelja (Majaron in Kroflin, 2002).

Otrok lahko lutki zaupa svoje težave, ta pa mu omogoči čustveni odziv, ki je neodvisen od besed. Tako lutka ni le motivacijsko sredstvo, temveč spodbuja kognitivno, socialno in čustveno rast (Prav tam).

Članek z naslovom *Puppets as a Strategy for Communicaton with Brazilian Children with Cancer* predstavlja uporabo prstnik lutk pri otrocih, starih med 7 in 12 let, ki jim je bil diagnosticiran rak. Prstne lutke so bile uporabljene kot sredstvo komunikacije in povezovanja med otroki in odraslimi. Uporaba prstnik lutk kot komunikacijskega sredstva je v tem primeru prinesla odlične rezultate. Pozitivno je vplivala na čustveni in kognitivni razvoj obolelih otrok. Otroci so se ob uporabi prstnih lutk svobodno izražali, hkrati pa so jih le-te spodbujale k poročanju o svojih izkušnjah z boleznijo. S tem so tudi zdravstveni delavci pridobili pomembne informacije o počutju otrok (Sposito in Montigny, 2016).

2.4.2 Vpliv komunikacije z lutko pri razvoju otroka

Lutke so pomembno orodje za posredovanja znanja, ki se uporabljajo že vrsto let. Zaradi svoje sposobnosti povezovanja umetnosti, komunikacije in prepričevanja, so bile prepoznane kot izobraževalno orodje. Moč lutke je v njeni sposobnosti govorjenja in gibanja. Ljudje v lutkah vidijo sebe ali del sebe in se z njimi identificirajo. Z lutkami lahko vplivamo tudi na tiste otroke, za katere velja, da jih je težje motivirati (Remer in Tzuriel, 2015).

V študiji *I Teach Better whit a Puppet – Use of Puppet as a Mediating Tool in Kindergarten Education an Evaluation*, izvedeni v Izraelu, je bilo ugotovljeno, da mediacija z lutko poveča uporabo posredovanih učnih strategij med mediatorji, hkrati pa poveča indeks učne motivacije in zmanjša indeks primankljajev učne motivacije. Mediacija z lutko je izboljšala dosežke pri nastajajoči pismenosti v primerjavi z mediacijo brez lutke. Tako bi lahko mediacijo z lutko spremenili v metodološki način, ki povečuje učinkovitost in motivacijo v učnem procesu, hkrati pa pomaga izboljšati dosežke in spretnosti v skupinah majhnih otrok z različnimi kognitivnimi in vedenjskimi značilnostmi (Remer in Tzuriel, 2015).

Bernier in O'Hare (2005) navajata izobraževalne cilje, pri doseganju katerih lahko pomaga uporaba lutke:

- Razvijanje ustvarjalnega izražanja.
- Krepitev in spodbujanje domišljije.

- Razvijanje spontanega govora, izboljšanje govora, izgovorjave in projekcije glasu.
- Urjenje spretnosti pisanja.
- Bolj tekoče ustno branje.
- Pridobivanje spoštovanja do literature.
- Razvijanje koordinacije in občutka za čas.
- Krepitev otrokovega občutka lastne vrednosti.
- Pridobivanje samozavesti in osebnega zadovoljstva.
- Sproščanje strahov, agresije in frustracij na sprejemljive načine.
- Razvijanje spretnosti socialne interakcije.
- Celostno in namensko ustvarjanje in uporaba manipulativnih sredstev.
- Pridobivanje spretnosti reševanja problemov.
- Izboljšanje motoričnih spretnosti.
- Izpopolnjevanje sposobnosti poslušanja.
- Doseganje soglasja.
- Podajanje in sprejemanje idej.
- Opazovanje sveta s čutili.
- Pomnjenje in predelovanje opazovanega, pomnjenje ter poustvarjanje z lutkami.

Otroci se zelo veselijo izdelave novih lutk in igre z njimi, saj so lutke tiste, ki prinesejo v oddelek pozitivno vzdušje, kjer se tako otroci kot tudi vzgojitelji dobro počutijo. V takem okolju je otrokom omogočeno lažje in hitrejše učenje, ter razvoj a naslednjim področjih: kognitivnem, čustvenem in socialnem (Korošec, 2006a).

Vrtec je okolje, kjer je otrok dnevno vključen v različne interakcije tako z odraslimi kot tudi z vrstniki. Vzgojitelji v vrtcih imajo dovolj strokovnega znanja, da lahko uspešno spodbujajo komunikacijo tudi preko lutke in tako bodo otroci posledično razvijali svoje socialne spretnosti. Socialni razvoj otroka je namreč eden izmed temeljev, ko bo pozneje otrokom omogočal vsakodnevno komunikacijo z ljudmi. Če otrok že v vrtcu oblikuje posamezne socialne spretnosti, si tako omogoči, da je sprejet tako s strani vrstnikov kot tudi s strani drugih ljudi. Vse skupaj pa zelo pomembno vpliva na otrokovo samopodobo in samozavest.

Pri delu z otroki je pomembno zavedanje strokovnih delavcev, da pri manipuliranju z lutkami ne vzgajamo bodočih igralcev. Na tak način bomo lažje prispevali k boljšemu čustvenemu, socialnemu in intelektualnemu razvoju, hkrati pa bomo otroke vzgajali k razumevanju umetnosti in njenem spremljanju (Korošec, 2006b).

Majaron (2002) trdi, da bo otrok, ki je deležen kreativnega procesa, v življenju znal misliti ustvarjalno, da bo poln asociacij in idej, dojel bo povezave in pomenske sklope v »režiji življenja«, znal bo ceniti delo in ustvarjalnost drugih in znal bo povezovati svoje ideje z idejami drugih.

Otrok, ki ima možnost igre z lutko, se nauči videti sebe kot edinstveno bitje. Zaradi svojih idej in tistega, kar dela, se počuti dobro. S tem mu je omogočen občutek samozavesti in pomembnosti (Ivon, 2010).

Skupinske aktivnosti s lutko vplivajo na razvoj otrokovih socialnih veščin, kar pomeni, da se otroci naučijo prisluhniti drug drugemu, znajo počakati na vrsto, spoštujejo in sprejemajo ideje, občutke in igro drugih. Ker je za uspeh potrebno sodelovanje, so otroci zaradi tega motivirani, hkrati pa razvijajo tiste veščine, ki so potrebne za pozitivno interakcijo v skupini (Prav tam).

»Otroci se ob igri z lutko učijo komunikacije, socializacijskih spretnosti in tudi reševanja manjših konfliktov. Med njimi se razvijajo solidarnost, medsebojna pomoč in dopuščanje različnosti. Socialne razlike in stigmatiziranja so pozabljena s ciljem deliti ideje in improvizirati prizore« (Korošec, 2006a, str.116).

Spodbujanje ustvarjalnosti je še ena izmed pozitivnih vplivov uporabe lutk v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Lutka je namreč sredstvo, ki sprošča asociacije in omogoča produciranje idej. Ustvarjalnost lahko otrokom zagotovimo pri reševanju problemov, oblikovanju lutk in scene, preoblikovanju besedila ali dodelavi likov. K ustvarjalnosti in izdelavi preproste lutke, lahko otroke spodbudi že ponudba nestrukturiranega materiala. (Korošec, 2006b).

Uporaba lutk pozitivno vpliva tudi na razvoj domišljije. »Domišljija je začetna iskrica za vse nadaljnje dejavnosti. Če želimo delati kreativno, je nujno stopiti onstran meja zdaj in tukaj. Z domišljijo se otrok lahko prestavi v drug svet, kaj, čas in lahko postane druga oseba« (Korošec, 2006a, str.112).

Domišljija je tako sam začetek na poti kreativnosti. Danes pripisujemo velik pomen domišljije poslovnežem, pedagogom, znanstvenikom in drugim profilom naše družbe. V našem šolskem sistemu je žal zapostavljena, saj pred njo postavljamo pomnjenje množice informacij. Naša naloga je, da otrokom damo možnost, da bo lahko vse te informacije, ki jih pridobi, kreativno uporabil in jih razvijal v skladu s svojimi domislicami (Prav tam).

Preko igre z lutko lahko otroci postopoma spoznavajo in dojemajo, kaj je v njihovem svetu realno in kaj ni. Tako začnejo razlikovati med fantazijo in realnostjo. Zaigrajo lahko to, kar so videli, slišali ali doživeli, prav tako pa tudi tisto, kar bi si želeli, pa čeprav je v realnosti neizvedljivo. Domišljija na tej točki ustvari nek most med nezavednim in zunanjo realnostjo (Prav tam).

3.EMPIRIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

Namen empiričnega dela raziskovalne naloge je ugotoviti najpogostejši način uporabe lutk v vrtcih po Sloveniji in podatke primerjati z rezultati pridobljenimi v Vrtcu Murska Sobota. Osredotočili se bomo predvsem na uvajalno obdobje v vrtcu.

Prav tako želimo v empiričnem delu raziskati pozitivne vidike uporabe lutk v vrtcih, ter načine in pogostost uporabe le-teh. Podatke pridobljene v raziskovalni nalogi z naslovom Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji, ki jo je izvedla Mateja Ocepek, bomo primerjali s podatki pridobljenimi med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota. Tako bomo ugotavljali morebitne podobnosti in razlike.

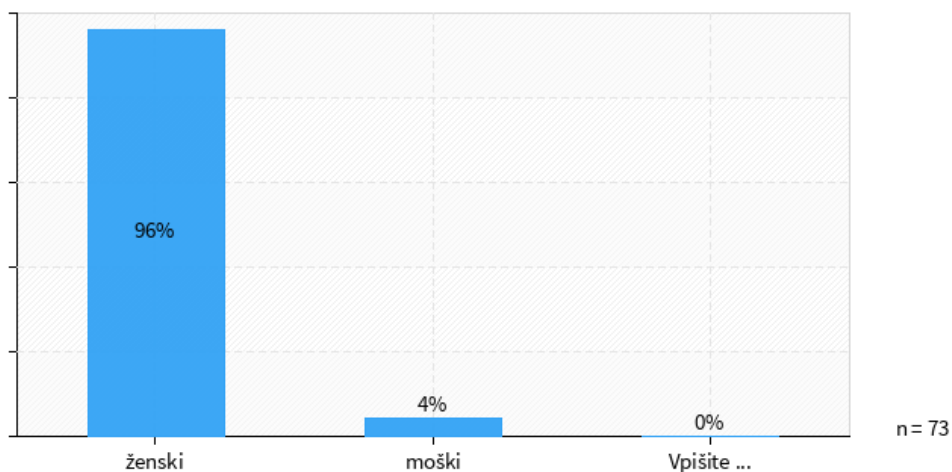
Cilji raziskovalne naloge so:

- Preveriti namene in načine vključevanje lutk v vzgojno-izobraževalno delo v vrtcih.
- Preveriti uporabo lutk v prvem in drugem starostnem obdobju.
- Preveriti uporabo lutk v uvajalnem obdobju v vrtcu.
- Preveriti pogostost uporabe različnih vrst lutk v uvajalnem obdobju.
- Preveriti pogostost uporabe različnih metod dela z lutkami v uvajalnem obdobju.

Na podlagi pridobljenih podatkov bo izvedena primerjalna analiza stanja na ravni celotne Slovenije in Vrtca Murska Sobota.

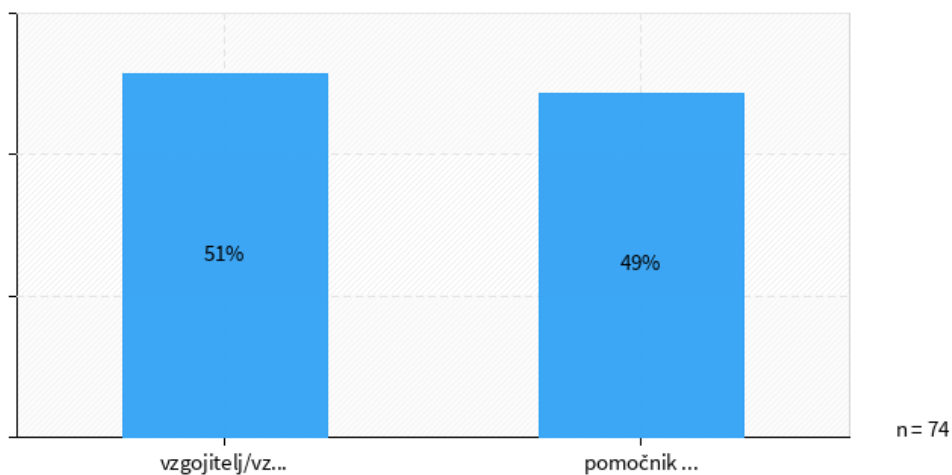
3.2 Raziskovalni vzorec

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 73 strokovnih delavcev Vrtca Murska Sobota. Vprašalnik je bil poslan 96 zaposlenim.

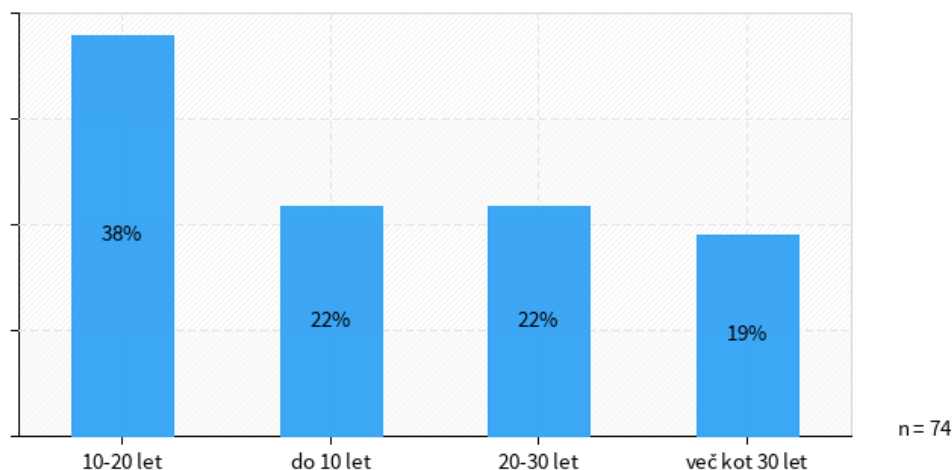
Graf 1: Spol anketirancev

V grafu 1 je prikazan spol anketirancev. Pri raziskavi je sodelovalo 96% žensk in 4% moških. Iz podatkov je razvidno, da so v anketi sodelovale večinoma ženske, saj je tudi na delovnih mestih vzgojiteljic/ vzgojiteljev in pomočnic vzgojiteljic/ pomočnikov vzgojiteljic večinoma zastopan ženski spol.

Graf 2: Delovno mesto anketirancev

V grafu 2 so prikazani anketiranci glede na delovno mesto, ki ga v Vrtcu Murska Sobota opravljajo. Anketni vprašalnik je rešilo 51% vzgojiteljic/vzgojiteljev in 49% pomočnic vzgojiteljic/pomočnikov vzgojiteljic. Delovni mesti sta v anketnem vprašalniku skoraj enakovredno zastopani.

Graf 3: Delovna doba anketirancev

Graf 3 prikazuje delovno dobo anketirancev. 38% zaposlenih v Vrtcu Murska sobota ima ob 10-12 let delovne dobe, sledi 22% zaposlenih z do 10 let delovne dobe in enak odstotek zaposlenih (22%) z 20-30 let delovne dobe. 19% zaposlenih, ki je reševalo anketo, ima več kot 30 let delovne dobe.

3.3 Raziskovalna vprašanja in hipoteze

Raziskovalna vprašanja

RV1: Ali vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota uporabljajo lutke pogosteje v prvem ali drugem starostnem obdobju?

RV2: Ali obstaja razlika med pogostostjo uporabe lutk v prvem in drugem starostnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota?

RV3: Ali strokovni delavci v vrtcu Murska Sobota v večini uporabljajo lutke v času uvajanja otrok v vrtec?

RV4: Ali obstaja razlika med uporabo lutk v času uvajanja otrok v vrtec med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota?

RV5: Ali se otroci na uporabo lutk v uvajalnem obdobju večinoma odzivajo pozitivno ali negativno?

RV6: Ali obstaja razlika med odzivi otrok na uporabo lutke v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota?

RV7: Ali vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju pogosteje uporabljajo prstne ali ročne lutke?

RV8: Ali obstaja razlika med pogostostjo uporabe prstnih in ročnih lutk v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota?

RV9: Ali vzgojitelji v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota pogosteje uporabljajo pripovedovanje z lutko ali spontano igro z lutko?

RV10: Ali obstaja razlika med pogostostjo uporabe metode pripovedovanja z lutko in spontano igro z lutko v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota?

Raziskovalne hipoteze

H1: Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota najpogosteje uporabljajo lutke v prvem starostnem obdobju.

H2: Predpostavljamo, da ni bistvenih razlike med uporabo lutke v prvem starostnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.

H3: Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota v večini ne uporabljajo lutko v uvajalnem obdobju.

H4: Predpostavljamo, da ni bistvenih razlike med večinsko uporabo lutke v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.

H5: Predpostavljamo, da se otroci v Vrtcu Murska Sobota večinoma pozitivno odzivajo na uporabo lutke v uvajalnem obdobju.

H6: Predpostavljamo, da ni bistvenih razlike med odzivi otrok na uporabo lutke v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.

H7: Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo ročne lutke.

H8: Predpostavljamo, da ni bistvenih razlik med uporabo ročnih lutk v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.

H9: Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo spontano igro z lutko.

H10: Predpostavljamo, da ni bistvenih razlik med pogostostjo uporabe spontane igre z lutko v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.

Načrt dela

V okviru empiričnega dela je bil izdelan anketni vprašalnik na spletni strani 1.ka. Vprašalnik je bil poslan vsem vzgojiteljem in pomočnikom vzgojitelja v Vrtcu Murska Sobota. Anketni vprašalnik vsebuje 16 vprašanj, od tega dve vprašanji odprtega tipa in 14 vprašanj zaprtega

tipa. Pridobljeni podatki so bili obdelani s programom SPSS, rezultati pa prikazani v grafih in tabelah.

Pridobljene podatke v Vrtcu Murska Sobota smo primerjali s podatki, ki so navedeni v raziskovalni nalogi z naslovom Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji, ki jo je oktobra 2024 napisala Mateja Ocepek.

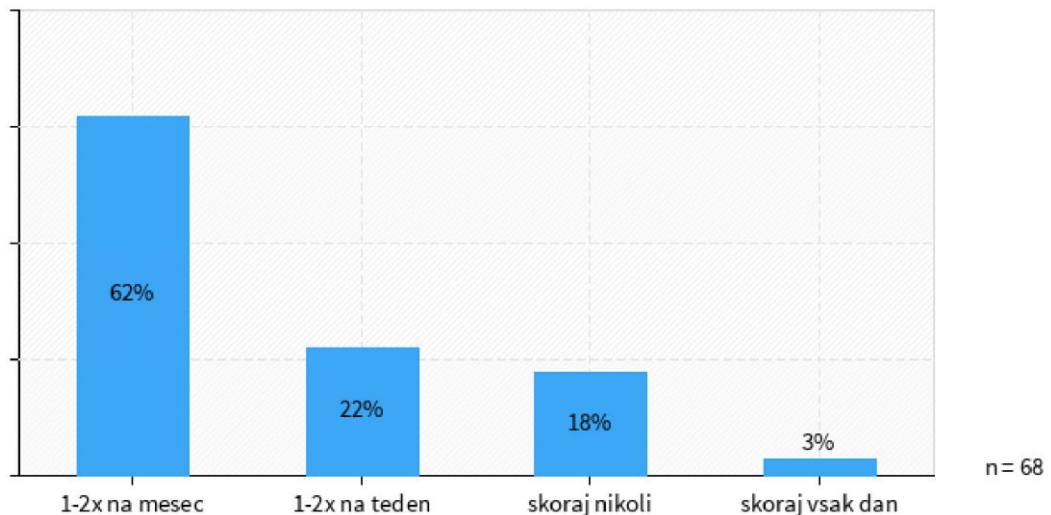
Metode dela

Uporabljena je bila kvantitativna metoda dela, saj je bil izveden anketni vprašalnik, sestavljen iz vprašanj odprtega in zaprtega tipa.

Vprašalnik je neslučajnostni, saj so ga reševali vzgojitelji in pomočniki vzgojiteljev zaposleni v Vrtcu Murska Sobota. Vprašalnik je rešilo 74 strokovnih delavcev vrtca, od tega 38 vzgojiteljev in 36 pomočnikov vzgojitelja.

4. Razprava

4.1 Kako pogosto uporabljate lutke pri delu v vrtcu?

Graf 4: Pogostost uporabe lutk pri delu v vrtcu

Iz grafa 4 je razvidno, da strokovni delavci Vrtca Murska Sobota pri svojem delu v vrtcu v 62 % uporabljajo lutke 1–2 krat na mesec. 22 % strokovnih delavcev lutke uporablja 1–2-krat na teden, 18 % strokovnih delavcev lutk pri svojem delu sploh ne uporablja in 3 % delavcev jih uporablja vsak dan.

Opaziti je, da se pri delu v oddelku lutke pojavijo le 1–2-krat na mesec, kar je zelo redko. Če podatke primerjamo s podatki pridobljenimi na ravni vrtcev po celotni Sloveniji, so ti podobni. Tudi tam je bil največji delež (63 %) anketiranih tistih, ki lutke pri delu v vrtcu uporablja samo 1–2-krat na mesec.

Močno izstopa podatek o 18 % anketiranih Vrtca Murska Sobota, ki lutk pri svojem delu sploh ne uporablja. Podatek odpira številna vprašanja, predvsem tista, ki so povezana s pozitivnimi vplivi uporabe lutk v predšolskem obdobju. Podatek na ravni Slovenije kaže, da pri svojem delu v vrtcu lutk ne uporablja 7 % anketiranih. Delež tistih, ki lutk pri delu ne uporablja je v Vrtcu Murska Sobota zato toliko bolj zaskrbljujoč in vsekakor potreben dodatne obravnave v smislu iskanja razlogov za neuporabo lutk in izobraževanja strokovnih delavcev na tem področju.

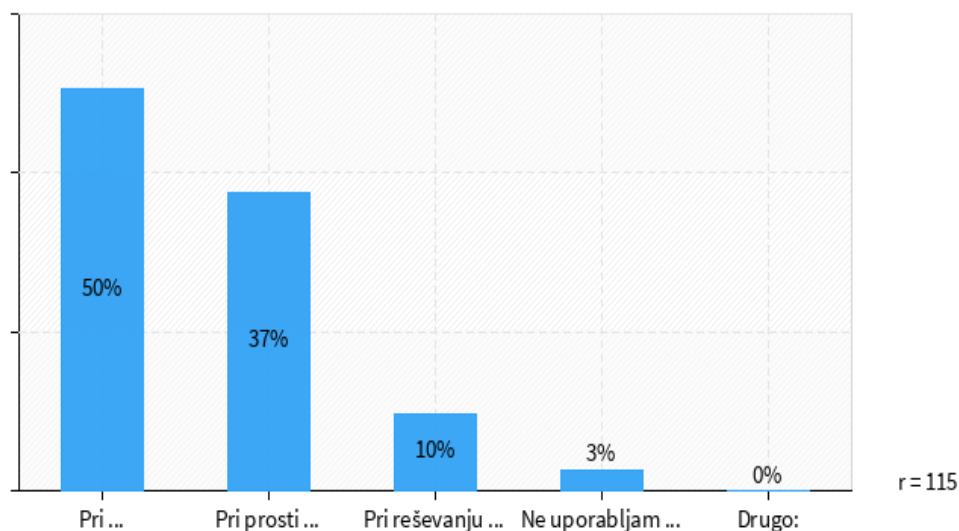
1–2-krat na teden v Vrtcu Murska Sobota lutke uporablja 22 % anketiranih, medtem ko je na ravni vrtcev po Sloveniji ta odstotek 18 %.

Skoraj vsak dan lutke uporabljajo le 3 % anketiranih Vrtca Murska Sobota, delež enakega odgovora na ravni vrtcev po Sloveniji pa je nekoliko višji, torej 7 %. Tudi ta podatek vsekakor

zahteva številna vprašanja in iskanje razlogov za tako nizko stopnjo uporabe lutk pri delu s predšolskimi otroki.

Podatki iz grafa 4 kažejo na relativno visok delež zaposlenih Vrtca Murska Sobota, ki pri svojem delu ne uporablja lutke in zelo nizek odstotek tistih, ki lutke uporabljajo vsak dan. Podatki so vsekakor zaskrbljujoči in potrebni nadaljnjega ukrepanja v smislu izobraževanja in opolnomočenja zaposlenih na področju uporabe lutk pri delu s predšolskimi otroki. Strokovni delavci v vrtcih se namreč moramo zavedati kako pomembno vlogo imajo lutke pri predšolskih otrocih in kako močan vpliv imajo na učenje, čustva, socialno in čustveno komponento otrok.

4.2 Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutke?

Graf 5: Uporaba lutk pri dejavnostih

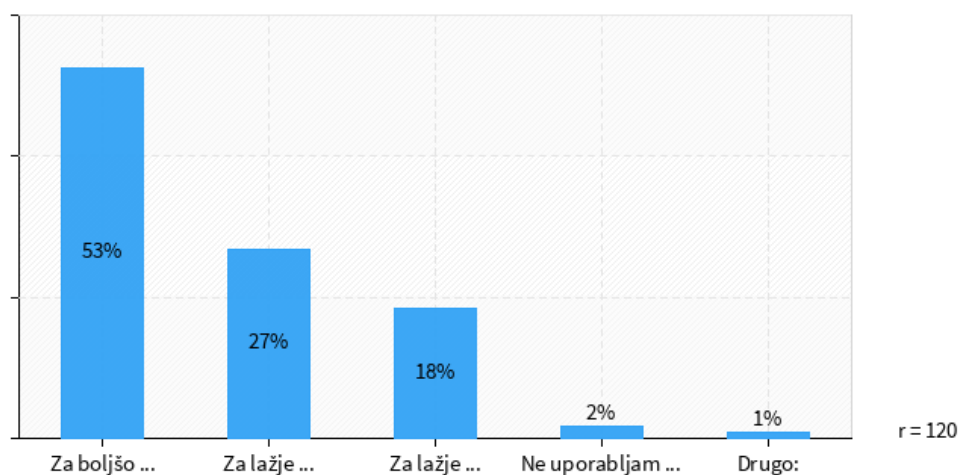
V grafu 5 so prikazani odstotki odgovorov na vprašanje: Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutke? Anketiranci so lahko označili enega ali več odgovorov. Iz slednjih je razvidno, da 50 % zaposlenih v Vrtcu Murska Sobota najpogosteje uporablja lutke pri načrtovanih dejavnostih, 37 % anketiranih pa lutke uporablja pri prosti igri. Sledi 10 % anketiranih, ki lutke uporablja pri reševanju konfliktov in 3 % anketiranih, ki lutk pri svojem delu sploh ne uporabljajo. Odgovorov pod rubriko drugo ni bilo. Iz rezultatov je vidno, da strokovni delavci Vrtca Murska Sobota lutke najpogosteje uporabljajo pri načrtovanih dejavnostih.

Anketa, izvedena na ravni vrtcev po celotni Sloveniji kaže, da 85 % anketiranih prav tako uporablja lutke pri načrtovanih dejavnostih. Delež anketiranih je v slednjem primeru zelo visok, kar je vsekakor spodbuden podatek. V Vrtcu Murska Sobota je delež tistih, ki lutke uporabljajo pri načrtovanih dejavnostih polovičen. Glede na dejstva o pomembnosti uporabe lutk v predšolskem obdobju bi morali biti podatki bistveno višji.

Če primerjamo podatke o deležu anketiranih, ki lutke uporabljajo pri prosti igri, opazimo, da jih v Vrtcu Murska Sobota uporablja 37 % anketiranih, na ravni Slovenije pa je odstotek nekoliko višji, torej 43 %. Podatki kažejo na to, da je uporaba lutk pri prosti igri v obeh primerih relativno visoka. Se pa pojavlja vprašanje o tem, kako ciljno osmišljena je prosta igra z lutkami in v kakšnih oblikah se ta pojavlja.

Lutke se kot sredstvo za reševanje konfliktov v Vrtcu Murska Sobota pojavljajo zelo redko. Le 10 % anketiranih jih namreč uporablja v ta namen. Podatki pridobljeni z anketo na ravni vrtcev Slovenije kažejo na to, da je uporaba lutk pri reševanju konfliktov 24 %, kar je sicer nekoliko več v primerjavi z Vrtcem Murska Sobota. Ker so lahko lutke zelo uspešno sredstvo pri reševanju konfliktov in lahko v tem primeru nastopijo v vlogi mediatorja, bi moral biti delež njihove uporabe pri reševanju konfliktov vsekakor višji.

4.3 Pri načrtovanih dejavnostih so vam lutke najpogosteje v kakšno pomoč?

Graf 6: Uporaba lutk pri dejavnostih

V grafu 5 smo v odstotkih prikazali odgovore na vprašanje: »Pri načrtovanih dejavnostih so vam lutke najpogosteje v kakšno pomoč?« Pri tem vprašanju so imeli anketiranci možnost označitve več odgovorov hkrati.

53 % anketiranih Vrtca Murska Sobota lutke najpogosteje uporablja z namenom boljše motivacije otrok in 27 % za lažje razumevanje novih znanj. 18% anketiranih lutke uporablja za lažje doseganje ciljev, 2 % anketiranih je pri odgovoru navedlo, da lutk ne uporablja in 1 % anketiranih je pod odgovor navedlo, da lutke uporabljajo za tolažbo novincev v prvem starostnem obdobju.

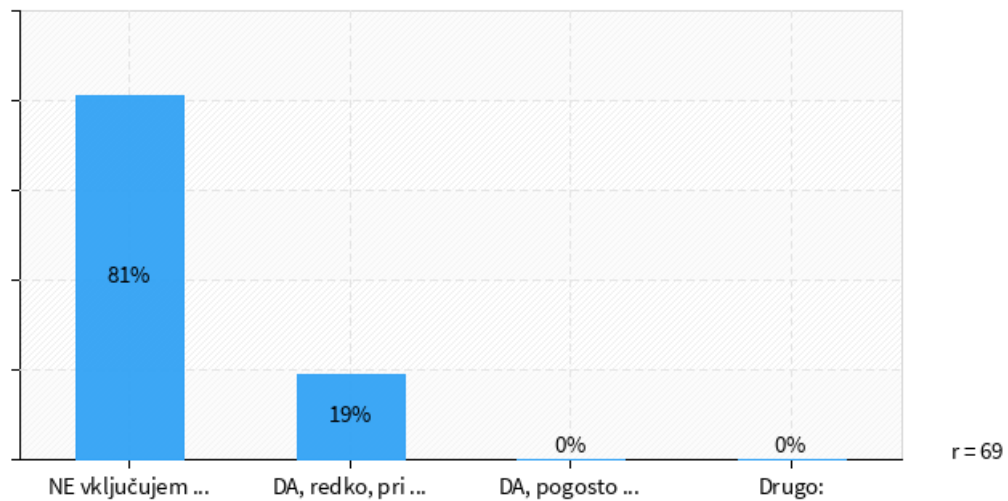
Podatki pridobljeni na ravni vrtcev po Sloveniji kažejo, da kar 88% anketiranih uporablja lutke za boljšo motivacijo otrok. Glede na to, da so lutke odličen motivator, je podatek vsekakor zelo spodbuden. V primerjavi s podatki pridobljenimi v Vrtcu Murska Sobota je delež na ravni Slovenije zelo visok, v Vrtcu Murska Sobota pa bi bilo smiselno preučiti razloge zakaj se strokovni delavci z namenom motivacije otrok ne poslužujejo lutk v večjem deležu.

Delež anketiranih, ki lutke uporablja za lažje razumevanje novih znanj, je v vrtcu Murska Sobota višji (28 %) v primerjavi s podatki pridobljenimi na ravni vrtcev po Sloveniji, kjer je ta delež 19 %.

Z namenom lažjega dosega ciljev lutke v Vrtcu Murska Sobota uporablja bistveno manj anketiranih (18 %) kot kažejo podatki na ravni vrtcev po Sloveniji, kjer je delež 34 %. Tudi tukaj bi bilo smiselno poiskati razloge za tako nizek odstotek zaposlenih, ki v Vrtcu Murska Sobota lutke uporablja za lažje doseganje ciljev. Na podlagi razlogov bi lahko strokovne delavce osveščali o pomembni vlogi uporabe lutk pri predšolskih otrocih in tako bistveno vplivali na njihovo pogostejšo uporabo z namenom lažjega doseganja vzgojno-izobraževalnih ciljev.

V obeh primerih je delež tistih, ki pri načrtovanih dejavnostih ne uporablja lutk, 2 %.

4.4 Ali pri uporabi lutk v vrtcu vključujete tudi starše?

Graf 7: Sodelovanje s starši pri uporabi lutk

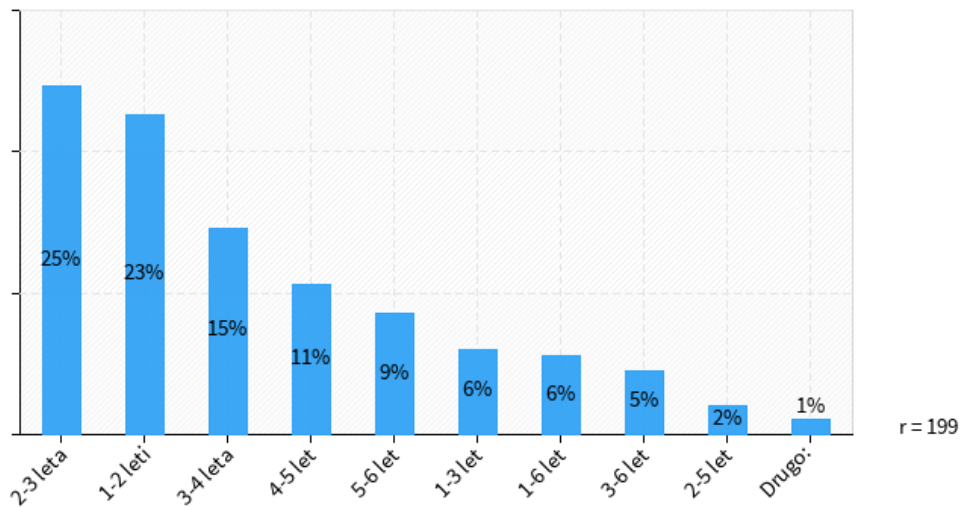
Graf 4 prikazuje odgovore na vprašanje: »Ali pri uporabi lutk v vrtcu vključujete tudi starše?« Podatki so prikazani v odstotkih. 81 % anketiranih v Vrtcu Murska Sobota, ne vključuje staršev pri uporabi lutk v vrtcu in le 19 % anketiranih starše pri omenjenih aktivnostih sicer vključuje, vendar le redko ob posebnih dogodkih.

Podatki pridobljeni z anketnim vprašalnikom na ravni vrtcev po Sloveniji kažejo, da 71 % anketiranih pri uporabi lutk v vrtcih ne vključuje staršev. Delež strokovnih delavcev, ki staršev pri uporabi lutk ne vključuje, je višji v Vrtcu Murska Sobota (81 %). Zanimivo bi bilo raziskati razloge za višji odstotek zaposlenih, ki staršev ne vključujejo pri uporabi lutk, saj bi to omogočilo nadaljnje ukrepanje v smislu aktivne vključenosti staršev. Drugih odgovorov na vprašanje ni bilo.

24 % anketiranih v vrtcih po Sloveniji starše pri uporabi lutk v vrtcu vključuje redko, torej ob posebnih dogodkih. V vrtcu Murska Sobota je odstotek na isto vprašanje nižji, torej 19 %.

Na podlagi anketnega vprašalnika izvedenega v vrtcih po Sloveniji je bilo zaznati 3 % anketiranih, ki pa starše pogosto vključujejo v različne dejavnosti uporabe lutk. Na podlagi zbranih podatkov, je stanje v Vrtcu Murska Sobota nekoliko zaskrbljujoče, saj je zaznati ne-vključevanje staršev pri dejavnostih kjer se uporabljajo lutke, kar je lahko izhodišče za nadaljnje raziskovanje.

4.5 V kateri starostni skupini najpogosteje uporabljate lutke?

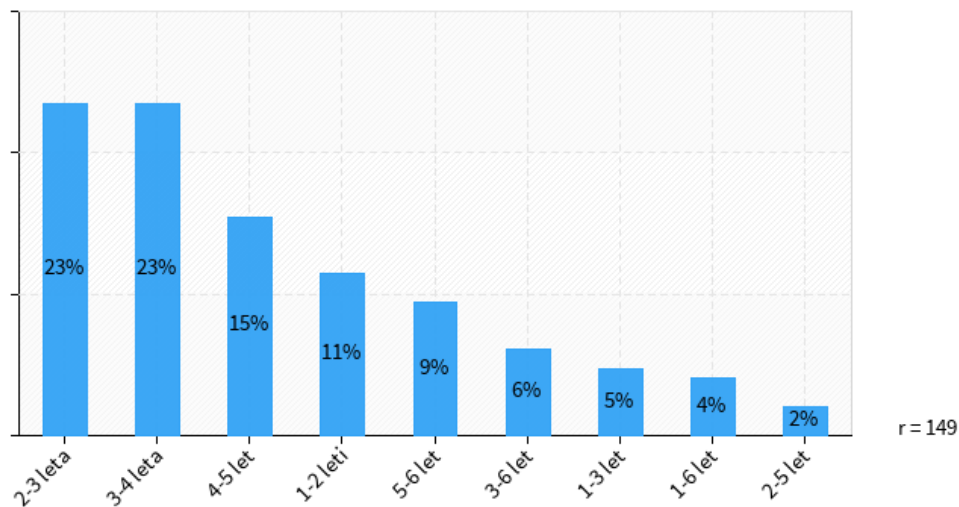

Graf 8: Uporaba lutk glede na starostne skupine

Pri vprašanju 5 so strokovni delavci Vrtca Murska Sobota navedli, v kateri starostni skupini najpogosteje uporabljajo lutke. Podatki kažejo, da 25 % anketiranih lutke uporablja v starostni skupini otrok 2–3 leta in 23 % v starostni skupini 1–2 let. Višji deleži uporabe lutk se kažejo v oddelkih prvega starostnega obdobja, kjer imajo lutke prav posebno vlogo pri tolaženju otrok in uvajanju v novo vrtčevsko okolje. Najnižji odstotek uporabe lutk (2 %) je v starostni skupini 2–5 let.

Če primerjamo podatke pridobljene med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota in podatke, pridobljene med strokovnimi delavci vrtcev po Sloveniji, vidimo, da je pri obeh najvišji odstotek uporabe lutk v starostni skupini 2–3 leta. V vrtcu Murska Sobota je ta odstotek 25 %, na ravni vrtcev po Sloveniji pa kar 55 %. Na drugem mestu je v obeh primerih anket starostno obdobje 2–3 let.

4.6 Glede na vaše izkušnje, v kateri starostni skupini otroci najbolj sprejemajo lutke in najpogosteje segajo po njih?

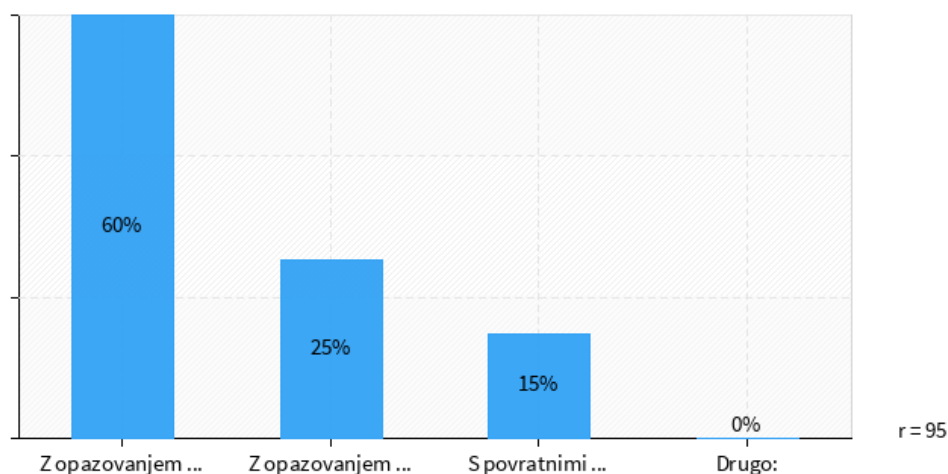
Graf 9: Pogostost uporabe lutk glede na starostno skupino otrok

Pri šestem vprašanju, so strokovni delavci Vrtca Murska Sobota podali svoj odgovor na vprašanje »Glede na vaše izkušnje, v kateri starostni skupini otroci najbolj sprejemajo lutke in najpogosteje segajo po njih?« Odgovori so rezultat izkušenj strokovnih delavcev. Pri vprašanju šest so lahko anketirani označili več kot en odgovor hkrati.

Po mnenju strokovnih delavcev Vrtca Murska Sobota, otroci najbolj sprejemajo lutke v starostni skupini 2–3 leta in 3–4 leta. V obeh primerih je bil odstotek odgovorov 23 %. Glede na rezultate ankete, je najnižji delež odgovorov za starostno obdobje 2–5 let (2 %). 15 % anketiranih v vrtcu Murska Sobota je mnenja, da otroci najbolj sprejemajo lutke v starostnem obdobju 4–5 let, 11 % v obdobju 1–2 leti, 9 % jih je mnenja, da so to otroci v starostnem obdobju 5–6 let, 6 % jih trdi, da je to obdobje 3–6 let, 5 % anketiranih jih je mnenja, da otroci v starostnem odboju 1–3 let najbolj sprejemajo lutke, 4 % anketiranih jih trdi, da je to obdobje 1–6 let in 2% anketiranih je mnenja, da otroci najbolj sprejemajo lutke v starostnem obdobju 2–5 let. Glede na rezultate ankete lahko sklepamo, da tisti najmlajši otroci v vrtcu v starostnem obdobju 1–2 let niso tisti, ki bi po mnenju strokovnih delavcev lutke najbolj sprejemali. Domnevno tudi zaradi svoje starosti, pri kateri še lutke ne dojemajo v njeni celoviti vlogi in funkciji, kot to lahko nekoliko starejši otroci.

Če primerjamo podatke na enako vprašanje, ki so bili pridobljeni na podlagi anketnega vprašalnika na ravni vrtcev po Sloveniji, sta najvišja odstotka pridobljenih rezultatov pri starostnem obdobju 2–3 let in 3–4 leta, kar je primerljiv podatek z rezultati pridobljenimi med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota.

4.7 Kako ocenjujete uspešnost uporabe lutk v vašem vrtcu?

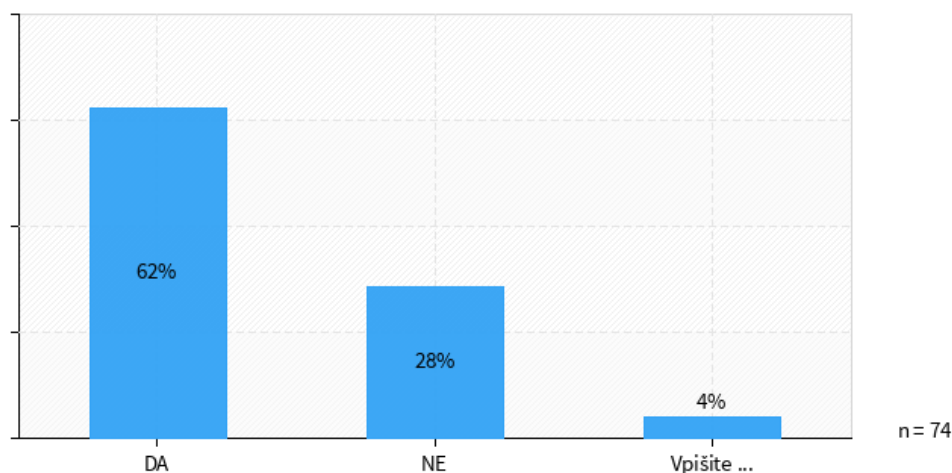
Graf 10: Ocenjevanje uspešnosti uporabe lutk v vrtcu

Graf 10 prikazuje, kako strokovni delavci Vrtca Murska Sobota ocenjujejo uspešnost uporabe lutk v vrtcu. Anketirani so pri tem vprašanju lahko označili enega ali več odgovorov. 60% odgovorov je bilo, da strokovni delavci v Vrtcu Murska Sobota ocenjujejo uspešnost uporabe lutk v vrtcu z opazovanjem otrokovega vedenja med uporabo le-teh. 25 % anketiranih ocenjuje uspešnost uporabe lutk z opazovanjem otrokovega razvoja v daljšem časovnem obdobju in 15 % s povratnimi informacijami od otrok, staršev in drugih vzgojiteljev. Podatki kažejo na ozaveščenost zaposlenih v Vrtcu Murska Sobota o pomenu opazovanja. Dobro opazovanje je namreč temelj nadaljnjega načrtovanja dela v oddelku.

Če primerjamo podatke, ki so bili zbrani z anketnim vprašalnikom na ravni vrtcev po Sloveniji in podatke, pridobljene med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota, ti kažejo, da je najvišji odstotek odgovorov v obeh primerih enak. Strokovni delavci vrtcev na ravni Slovenije v 51 % ocenjujejo uspešnost uporabe lutk z opazovanjem vedenja otrok, v Vrtcu Murska Sobota je odstotek pri istem odgovoru nekoliko višji, 60 %. Trudi drugi najpogostejši odgovor je v obeh primerih enak, pri čemer je delež na ravni vrtcev po Sloveniji nekoliko višji (29 %), medtem ko je v vrtcu Murska Sobota 25 % anketiranih odgovorilo, da ocenjuje uspešnost uporabe lutk v vrtcu z opazovanjem otrokovega razvoja v daljšem časovnem obdobju. Na podlagi povratnih informacij strokovni delavci v obeh primerih v najnižjem odstotku ocenjujejo uspešnost uporabe lutk v vrtcu. Na ravni vrtcev po Sloveniji je ta odstotek 20 %, v Vrtcu Murska Sobota pa 15 %.

Na podlagi pridobljenih rezultatov lahko sklepamo, da je med strokovnimi delavci vrtcev opazovanje eden izmed ključnih faktorjev spremljanja tako lastnega dela, kakor tudi razvoja in napredka otrok.

4.8 Ali uporabljate lutke v vrtcu v uvajalnem obdobju?

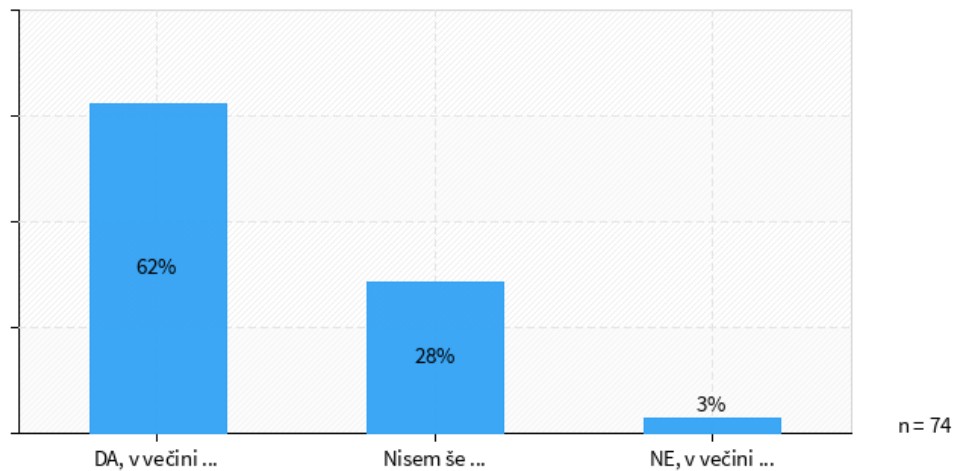
Graf 11: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju

Osmo vprašanje se je glasilo: »Ali uporabljate lutke v vrtcu v uvajalnem obdobju?«. Rezultati so v odstotkih prikazani v grafu 11. Zbrani podatki kažejo, da 62 % anketiranih Vrtca Murska Sobota uporablja lutke v uvajalnem obdobju, 28 % anketiranih pa lutk v uvajalnem obdobju ne uporablja.

Podatki zbrani v vrtcih po Sloveniji kažejo, da kar 74 % anketiranih uporablja lutke v uvajalnem obdobju, kar je nekoliko večji delež kot v vrtcu Murska Sobota.

Ker ima lutka v uvajalnem obdobju pomembno vlogo, je njena uporaba smiselna in še kako priporočljiva. Lutka je namreč tista, ki otroku pomaga pri premagovanju ločitvenega strahu. Je tista, ki otroku pomaga reševati težave in ga spodbuja na različne načine. Lutka otroku omogoča čustveno reakcijo, ki je pogosto neodvisna od besed. Lutka tako ni samo igrača, je tudi otrokov prijatelj.

4.9 Ali so se otroci v uvajalnem obdobju pozitivno odzvali na lutke?

Graf 12: Odziv otrok na lutke v uvajalnem obdobju

Vprašanje 9 se je glasilo: »Ali so se otroci v uvajalnem obdobju pozitivno odzvali na lutke?« 62 % anketiranih Vrtca Murska Sobota je potrdilo, da so se otroci v večini pozitivno odzvali na uporabo lutk v vrtcu in le 3 % anketiranih so na vprašanje odgovorili negativno, kar pomeni, da je bil otrokov odziv na uporabo lutk v večini negativen. 28 % anketiranih lutk v uvajalnem obdobju ni uporabljalo. Delež zaposlenih, ki lutk v uvajalnem obdobju ne uporablja je relativno visok in spodbuja k razmisleku o zavedanju strokovnih delavcev o pomembni vlogi lutk v uvajalnem obdobju.

Podatki pridobljeni na ravni vrtcev po Sloveniji kažejo, da kar 78 % anketiranih navaja pozitiven odziv otrok na uporabo lutk. Le 2 % anketiranih trdi, da so se otroci v uvajalnem obdobju na uporabo lutk odzvali negativno. Delež tistih, ki v uvajalnem obdobju lutk niso uporabljali je na ravni vrtcev po Sloveniji 20 % in je nižji v primerjavi z deležem zaposlenih Vrtca Murska Sobota, ki prav tako lutk v uvajalnem obdobju niso uporabljali.

Na podali podatkov lahko sklepamo, da je odziv otrok na uporabo lutk v uvajalnem obdobju v večini primerov pozitiven. Smiselno bi bilo strokovne delavce, ki lutk v uvajalnem obdobju v vrtcu ne uporabljajo poučiti o tem, kakšne pozitivne učinke na otroka lahko ima uporaba lutke v občutljivem uvajalnem obdobju in jih usposobiti v smislu pridobivanja kompetenc na tem področju.

Pojavlja se vprašanje, zakaj je odziv otrok v določenih primerih uporabe lutk negativen in kakšen točno je ta odziv. Tako bi lahko načrtovali morebitne strategije za odpravo negativnega odziva na uporabo lutk v uvajalnem obdobju in odstotek otrok, ki se na uporabo lutk v uvajalnem obdobju odzivajo negativno, zmanjšali.

4.10 Kateri je vaš glavni namen oz. cilj, ki ga želite doseči z uporabo lutk v uvajalnem obdobju?

Vprašanje 10 je bilo vprašanje odprtega tipa. Strokovni delavci so lahko sami zapisali odgovor na vprašanje: »Kateri je vaš glavni namen oz. cilj, ki ga želite doseči z uporabo lutk v uvajalnem obdobju?«

Na podlagi zbranih odgovorov lahko povzamemo, da strokovni delavci lutke v uvajalnem obdobju v vrtcu najpogosteje uporabljajo kot podporno pedagoško sredstvo, ki pomembno prispeva k čustvenemu, socialnemu in vedenjskemu prilagajanju otrok ob vstopu v novo okolje. Odgovore smo združili v sedem skupin.

1. Zagotavljanje občutka varnosti in čustvene podpore

Večina odgovorov poudarja, da lutke otrokom omogočajo večji občutek varnosti, sprejetosti in opore. Uporabljajo se kot sredstvo za tolažbo, zmanjševanje žalosti, domotožja ter lajšanje začetne čustvene stiske ob ločitvi od staršev. Lutka deluje kot varen in prijazen element, ki olajša otrokov prehod iz domačega v vrtčevsko okolje.

2. Podpora pri uvajanju in prehodu v vrtec

Lutke so pogosto uporabljene za olajšanje uvajalnega procesa, saj otrokom predstavljajo most med znanim in novim. Pomagajo pri postopni vključitvi v skupino ter zmanjšujejo napetosti, ki se pojavljajo ob prihodu v vrtec. S tem omogočajo bolj sproščen prehod in lažje prilagajanje na nove rutine.

3. Vzpostavljanje stika in odnosov

Odgovori izpostavljajo pomembno vlogo lutke pri navezovanju stika med strokovnim delavcem in otrokom ter med otroki samimi. Lutka otrokom pogosto olajša izražanje čustev, omogoča hitrejše odpiranje in prispeva k oblikovanju občutka zaupanja in povezanosti.

4. Usmerjanje pozornosti, umirjanje in regulacija vedenja

Lutke se uporabljajo tudi kot sredstvo za pridobivanje in preusmerjanje pozornosti, umirjanje otrok ter spodbujanje njihove pripravljenosti za sodelovanje. Otrokom pomagajo preklopiti misli od stiske ali težjih občutkov k dejavnosti, ki se dogaja v skupini.

5. Motivacija in spodbujanje sodelovanja

Del odgovorov poudarja, da imajo lutke pomembno vlogo pri motiviranju otrok, spodbujanju aktivnega sodelovanja ter večji vključenosti v dejavnosti. Uporabljajo se pri razlagi vsebin, pripovedovanju zgodb in drugih vzgojno-izobraževalnih situacijah, kjer povečujejo otrokovo zanimanje in razumevanje.

6. Ustvarjanje prijetnega vzdušja in spodbujanje ustvarjalnosti

Lutke prispevajo k oblikovanju prijetnega, sproščene in otrokom prijaznega okolja. Nekateri odgovori navajajo tudi njihovo vlogo pri spodbujanju ustvarjalnosti in domišljjskega izražanja.

7. Neuporaba lutk

Posamezni strokovni delavci poročajo, da lutk v uvajalnem obdobju ne uporabljajo.

Lutke v uvajalnem obdobju v vrtcu večinoma služijo kot orodje za čustveno podporo, vzpostavljanje varnega okolja, lažji prehod od staršev, motivacijo ter privabljanje pozornosti. Otrokom pomagajo pri umirjanju, izražanju čustev, vzpostavljanju stika in aktivnem vključevanju v dogajanje. Nekateri strokovni delavci lutk ne uporabljajo.

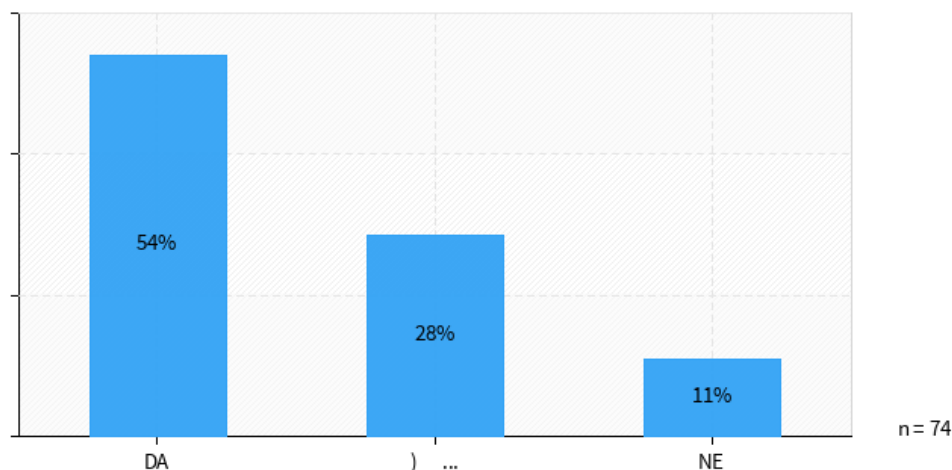
V raziskovalni nalogi ga. Mateje Ocepek z naslovom Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji, je avtorica odgovore anketnega vprašalnika združila v prav tako 7 skupin. Opredelila jih je po naslednjih razlogih, ki so jih navedli anketiranci:

1. Omogočiti otrokom občutek, sprejetosti, varnosti in sproščenosti v skupini.
2. Olajšanje čustven stiske in hitrejša prilagoditev.
3. Omogočanje lažjega izražanja čustev.
4. Za lažje doseganje ciljev.
5. Za motivacijo otrok, ki ne razumejo slovenskega jezika.
6. Lutk ne uporabljam pri delu.
7. Uporaba lutk nima namena.

Skupine so navedene od tiste, z največjim deležem odgovorov do tiste, z najmanjšim deležem odgovorov.

Čeprav je bilo vprašanje 10 vprašanje odprtega tipa in je odgovore težko kategorizirati, lahko v obeh primerih analize anketnega vprašalnika (na ravni vrtcev po Sloveniji in v Vrtcu Murska Sobota) opazimo najpogostejšo kategorijo odgovorov strokovnih delavcev, ki lutke v uvajalnem obdobju uporablja z namenom omogočiti otrokom občutek sprejetosti in varnosti.

4.11 Če ste že uporabljali lutko v uvajalnem obdobju, ali ste potem z njeno uporabo nadaljevali tudi skozi celotno šolsko leto?

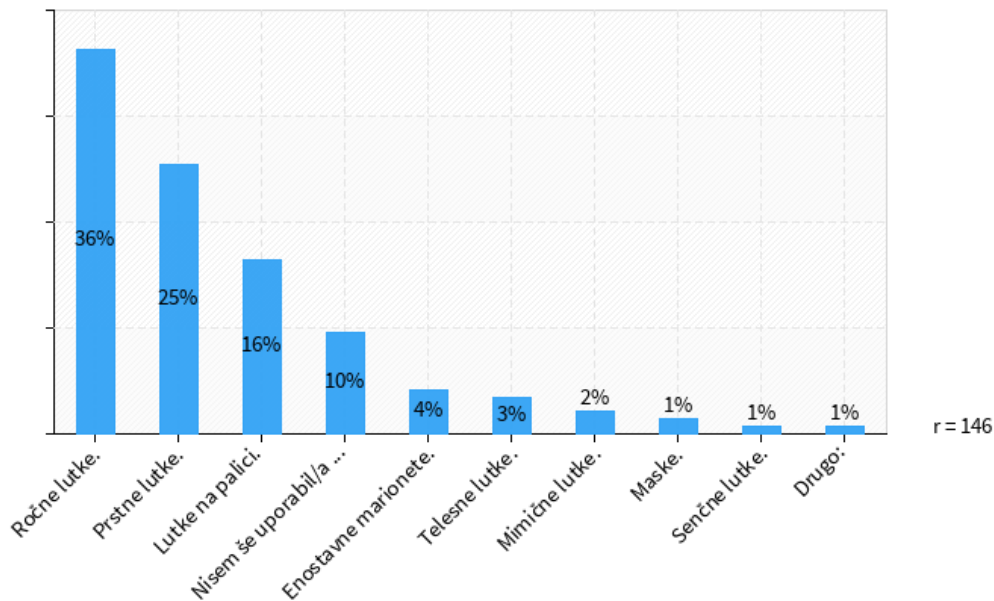
Graf 13: Uporaba lutke skozi šolsko leto

Vprašanje 11 se je glasilo: »Če ste že uporabljali lutko v uvajalnem obdobju, ali ste potem z njeno uporabo nadaljevali tudi skozi celotno šolsko leto?«. Anketirani so v 54 % na vprašanje odgovorili pritrdilno, kar pomeni, da so z uporabo lutke po uvajalnem obdobju nadaljevali skozi celotno šolsko leto. 28 % anketiranih lutk v uvajalnem obdobju sploh ni uporabljala in 11 % anketiranih z uporabo lutke po uvajalnem obdobju ni nadaljevalo. Delež strokovnih delavcev, ki so lutko uporabljali tudi po uvajalnem obdobju je malo nad polovico, čeprav bi glede na raziskave o pomenu lutk v uvajalnem obdobju in številnih pozitivnih vplivih lutk na predšolskega otroka. Zaskrbljujoč je tudi podatek da kar 28 % anketiranih v vrtcu Murska Sobota sploh ne uporablja lutke v uvajalnem obdobju, čeprav imajo v tem obdobju slednje zelo velik pomen in vpliv.

Če primerjamo podatke pridobljene v Vrtcu Murska Sobota in podatke, pridobljene z enako anketo izvedeno na ravni vrtec po Sloveniji, lahko z gotovostjo trdimo, da je delež strokovnih delavcev v vrtcih na ravni Slovenije, ki v uvajalnem obdobju uporabljajo lutke, bistveno višji (73 %) v primerjavi z anketiranimi v Vrtcu Murska Sobota (54 %). Smiselno bi bilo raziskati, zakaj je delež strokovnih delavcev, ki v Vrtcu Murska Sobota ne uporabljajo lutk v uvajalnem obdobju, relativno nizek in kaj so razlogi za neuporabo lutk v tem. Za predšolskega otroka zelo pomembnem obdobju.

Na ravni vrtec po Sloveniji je delež tistih, ki lutk v uvajalnem obdobju še ni uporabljalo 17 %, v Vrtcu Murska Sobota pa 28 %. Pri analizi 11. vprašanja lahko sklepamo, na slabšo uporabo lutk v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota, v primerjavi s podatki, zbranimi na ravni vrtec po Sloveniji.

4.12 Katere lutkovne tehnike najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?

Graf 14: Pogostost uporabe lutkovnih tehnik v uvajalnem obdobju

V 12. vprašanju nas je zanimalo, katere lutkovne tehnike zaposleni v vrtcu najpogosteje uporabljajo v uvajalnem obdobju. Anketirani so imeli možnost označitve več odgovorov. Slednje smo razporedili v 8 skupin hkrati pa dodali možnost, da lahko anketirani zapišejo še katero od lutkovnih tehnik, ki v odgovorih ni bila navedena.

Anketirani v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo Ročne lutke (36 %). Sledijo prstne lutke (25 %), lutke na palici (16 %), enostavne marionete (4 %), telesne lutke (3 %), mimične lutke (2 %), maske (1 %) in senčne lutke (1 %). Sklepamo, da so ročne lutke nadvse priročne in uporabne, zato je tudi njihova uporaba v Vrtcu Murska Sobota tudi najbolj pogosta. Najmanj se uporabljajo maske in senčne lutke, ki zahtevajo nekaj več truda pri sami pripravi.

Če primerjamo podatke zbrane v Vrtcu Murska Sobota, s podatki zbranimi na ravni vrtcev Slovenije, lahko opazimo, da v obeh primerih prevladuje uporaba ročnih lutk. Na ravni Slovenije je ta delež 44 % in je višji kot delež uporabe ročnih lutk v Vrtcu Murska Sobota (36 %). Zanimivo bi bilo raziskati razlog tako velikega odstotka uporabe ročnih lutk na ravni vrtcev po Sloveniji.

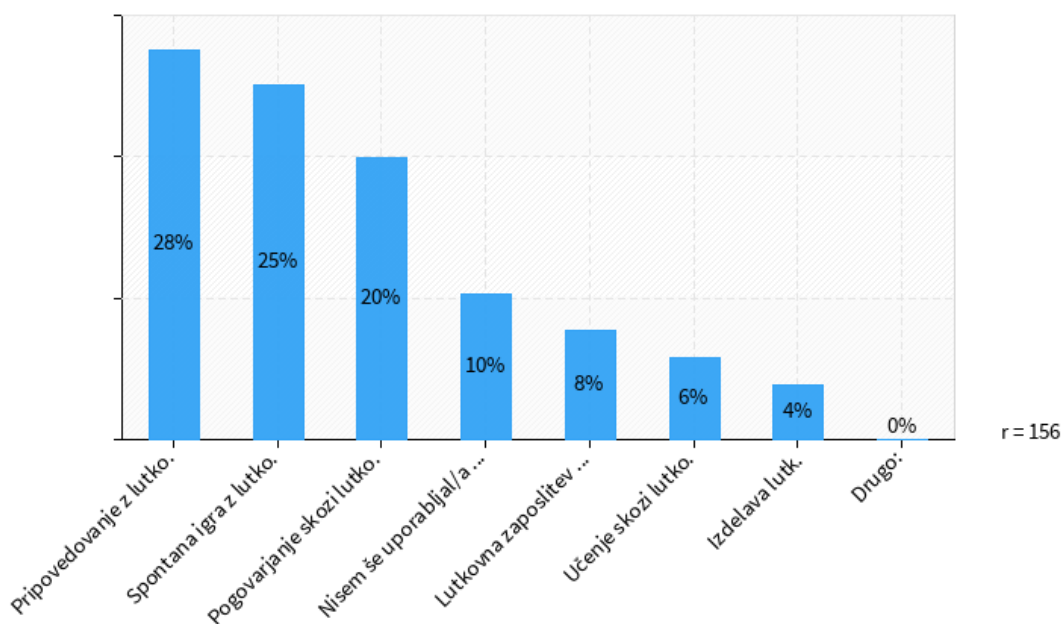
Na drugem mestu po pogostosti uporabe lutk v uvajalnem obdobju na ravni vrtcev po Sloveniji je uporaba prstnih lutk (30 %). V vrtcu Murska Sobota je uporaba prstnih lutk v uvajalnem obdobju prav tako na drugem mestu po pogostosti uporabe. Njen delež pa je 25 %.

Na tretjem mestu po pogostosti uporabe lutk v uvajalnem obdobju so v obeh primerih lutke na palici. Delež uporabe lutk na palici je na ravni vrtcev po Sloveniji 11 % in je nižji v primerjavi z deležem uporabe v Vrtcu Murska Sobota.

Na podlagi zbranih podatkov lahko sklepamo, da se v najmanjšem deležu v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota uporabljajo maske (1 %) in senčne lutke (1 %), na ravni vrtcev po Sloveniji pa telesne lutke (1 %), maske, senčne lutke in enostavne marionete (1 %).

V obeh primerih zaznamo maske kot tiste vrste lutk, ki se v uvajalnem obdobju uporabljajo najmanj. Zanimivo bi bilo raziskati razloge za neuporabo mask v uvajalnem obdobju. Sklepamo pa lahko, da je izdelava maske nekoliko zahtevnejši postopek, prav tako pa slednja med uporabo zakrije obraz tistega, ki masko nosi, kar lahko ima za posledico negativen odziv s strani otrok.

4.13 Katero metodo dela z lutko najpogosteje uporabljate v uvajalnem obdobju?

Graf 15: Pogostost uporabe metod dela z lutko v uvajalnem obdobju

Pri vprašanju 13 nas je zanimalo, katere metode dela z lutkami anketirani uporabljajo v uvajalnem obdobju. Pri tem vprašanju so imeli anketirani možnost označitve enega ali več odgovorov.

Strokovni delavci v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo metodo pripovedovanja z lutko (28 %), sledi spontana igra z lutko (25 %), pogovarjanje skozi lutko (20 %), lutkovna zaposlitev (8 %), učenje skozi lutko (6 %) in izdelava lutk (4 %). Glede na to, da se v vrtec večinoma uvajajo otroci prvega starostnega obdobja, je skoraj pričakovano, da je izdelava lutk ena izmed tistih metod dela z lutko, ki se v uvajalnem obdobju najredkeje uporablja. V najvišjem odstotku se pojavlja metoda pripovedovanja z lutko. Pri tej metodi je lutka običajno tista, ki pripoveduje otrokom zgodnico ali pa se metoda uporablja improvizacijsko v smislu prijetne komunikacije in ustvarjanja sproščenega vzdušja v oddelku.

Če primerjamo podatke zbrane z anketnim vprašalnikom na ravni vrtcev po Sloveniji in podatke zbrane med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota, vidimo, da na ravni vrtcev po Sloveniji prevladuje spontana igra z lutko (27 %), v Vrtcu Murska Sobota pa metoda pripovedovanja z lutko (28 %).

Spontana igra z lutko je oblika simbolne igre, pri kateri se otrok sam sproščeno in svobodno pogovarja z lutko in se z njo igra na način, ki mu najbolj ustreza mu je najbolj blizu.

Na drugem mestu po pogostosti uporabe je na ravni vrtcev v Sloveniji pogovarjanje skozi lutko (26%), v Vrtcu Murska Sobota pa spontana igra z lutko (25 %). Med tretje najpogosteje uporabljenimi metodami dela z lutko je na ravni vrtcev Slovenije pripovedovanje z lutko (24 %), v Vrtcu Murska Sobota pa pogovarjanje skozi lutko (20 %).

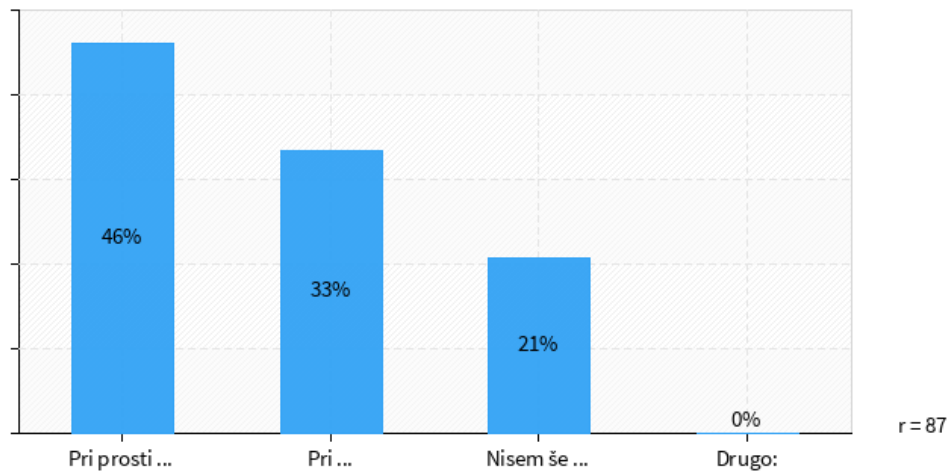
Iz primerjave anketnih vprašalnikov sklepamo, da so v obeh primerih najpogostejše metode dela z lutko v uvajalnem obdobju: spontana igra z lutko, pripovedovanje z lutko in pogovarjanje skozi lutko.

V najmanjšem deležu se na ravni vrtcev po Sloveniji uporablja izdelava lutk (3 %), ki je tudi v Vrtcu Murska Sobota najredkeje uporabljena metoda v uvajalnem obdobju (4 %).

Zelo redko se v obeh primerih pojavljata tudi metoda učenja skozi lutko (Vrtec Murska Sobota 6 %, vrtci po Sloveniji 5 %) in lutkovna zaposlitev. V vrtcu Murska Sobota se ta metoda v uvajalnem obdobju uporablja v 6% deležu, na ravni vrtcev v Sloveniji pa v 3% deležu.

Obe metodi dela zaradi svoje zahtevnosti nista primerni za uvajalno obdobje tudi z vidika primerne starosti otrok. V večinskem deležu se v vrtece namreč uvajajo mlajši otroci, to so otroci od prvega do tretjega leta starosti, ki pa niso dovolj kompetentni za uspešno uporabo omenjenih metod dela z lutko.

4.14 Pri katerih dejavnostih najpogosteje uporabljate lutko v uvajalnem obdobju?

Graf 16: Uporaba lutk pri dejavnostih v uvajalnem obdobju

Vprašanje 14 je bilo vezano na dejavnosti v uvajalnem obdobju, pri katerih strokovni delavci v vrtcih najpogosteje uporabljajo lutke. Anketirani so imeli možnost pri tem vprašanju označiti enega ali več odgovorov.

46 % odgovorov anketiranih Vrtca Murska Sobota je na vprašanje odgovorilo, da lutke v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo pri prosti igri. 33 % anketiranih je označilo, da lutke najpogosteje uporablja pri načrtovanih dejavnostih. Kar 21 % odgovorov anketiranih označuje trditev, da lutk v uvajalnem obdobju še niso uporabljali. Glede na to da se veliko poudarja pomen lutke v uvajalnem obdobju za otrokovo uspešnejše uvajanje, je delež tistih, ki lutk v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota ne uporabljajo, precej visok.

Največ odgovorov je bilo zabeleženih pri uporabi lutk v smislu proste igre. Ta se zgodi spontano, brez posredovanja odrasle osebe. Gre za obliko simbolne igre, pri kateri se otrok z lutko pogovarja in igra.

Anketa, izvedena v vrtcih po Sloveniji kaže, da strokovni delavci v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo metodo pri prosti igri (44 %) in šele nato pri načrtovanih dejavnostih (37). Podatki so glede najpogosteje uporabljene metode dela z lutko v uvajalnem obdobju podobni s podatki, pridobljenimi v Vrtcu Murska Sobota.

Smiselno bi bilo raziskati razloge, zakaj v uvajalnem, za otroka zelo stresnem in pomembnem obdobju v življenju, prednjači prosta igra z lutko, medtem ko je uporaba lutke pri načrtovanih dejavnostih manj pogosta.

4.15 Ali pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju sodelujejo tudi starši? Če sodelujejo, opišite kako.

15. vprašanje je bilo vprašanje odprtega tipa. Anketirani so odgovarjali na vprašanje, ali pri uporabi lutk v uvajalnem obdobju sodelujejo tudi starši in kako.

Odgovori anketiranih strokovnih delavcev v Vrtcu Murska Sobota so bili večinoma usmerjeni v to, da starši pri uvajalnem obdobju ne sodelujejo pri uporabi lutk. Kar 94% anketiranih je na vprašanje odgovorilo negativno, kar pomeni, da starši v uvajalnem obdobju ne sodelujejo z uporabo lutk.

Eden izmed odgovorov (3 %) se je glasil, da starši odnesejo lutko domov, ni pa navedeno s kakšnim namenom. Prav tako je en odgovor (3 %) je navajal odnašanje lutke domov v obliki knjižnega nahrbtnik in bibe.

Primeri sodelovanja staršev ob uporabi lutk v uvajalnem obdobju so se v Vrtcu Murska Sobota nanašali na odnašanje lutk domov. Odgovori na zastavljeno vprašanje so bili zelo skromni, zaradi česar sklepamo, da je oblika sodelovanja s starši pri uporabi lutke v uvajalnem obdobju še neraziskana, neuporabljena in je skorajda izjema.

Če primerjamo odgovore, zbrane z anketo, izvedeno na ravni vrtcev po Sloveniji, opazimo, da je tudi na ravni vrtcev po Sloveniji uporaba lutk v sodelovanju s starši zelo slaba. Kar 48 % anketiranih je navedlo, da v sodelovanju starši lutk v uvajalnem obdobju še niso uporabljali.

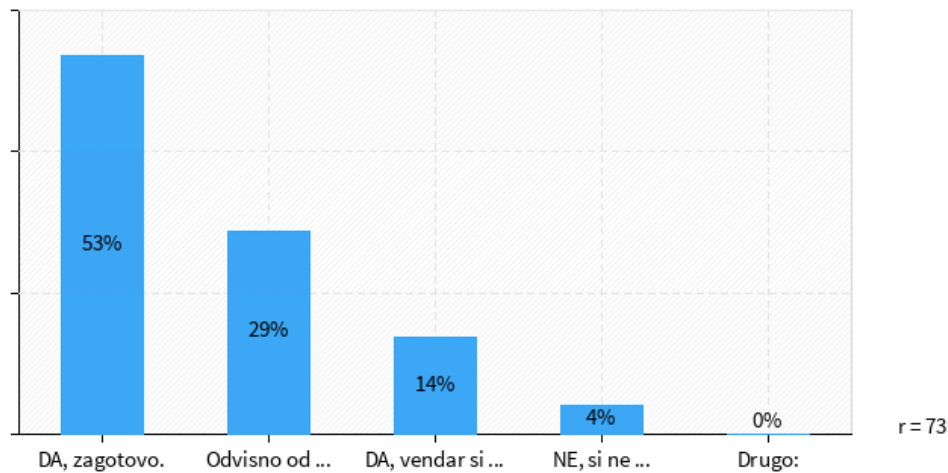
V isti anketi so oblike sodelovanja starši v povezavi z uporabo lutke nekoliko bolj opredeljene.

17 % anketiranih je navedlo, da se starši s pomočjo lutke pogovarjajo z otrokom. 13 % anketiranih je odgovorilo, da starši ne izkazujejo interesa za uporabo lutke. 9 % strokovnih delavcev trdi, da se starši uporabe lutk poslužujejo le v domačem okolju, pri individualnem pogovoru o otrokovih interesih. 8 % anketiranih vključuje starše pri izdelavi lutk in tekom uvajanja pri prosti igri, 3 % anketiranih pa so zapisali, da imajo starši v uvajalnem obdobju interakcije s tistimi lutkami, ki so v oddelku. 1 % anketiranih je zapisalo, da skupaj s starši pripravljajo bralne kotičke.

Iz podatkov lahko sklepamo, da je sodelovanje staršev v uvajalnem obdobju pri uporabi lutk zelo slabo, skoraj ničelno v Vrtcu Murska Sobota, na ravni vrtcev po Sloveniji pa je nekoliko bolj osmišljeno. Tudi v vrtcih po Sloveniji je uporaba lutk v sodelovanju s starši zelo skromna.

Glede na zelo slabe rezultate, bi bilo smiselno raziskati razloge za tako stanje, hkrati pa strokovne delavce v vrtcih opolnomočiti za tako obliko sodelovanja s starši.

4.16 Ali boste v prihodnosti še uporabljali lutke v uvajalnem obdobju?

Graf 17: Uporaba lutk v uvajalnem obdobju v prihodnosti

Zadnje vprašanje ankete se je glasilo: »Ali boste v prihodnosti še uporabljali lutke v uvajalnem obdobju?« Kar 53 % anketiranih v Vrtcu Murska Sobota je na vprašanje pritrdilo, kar po meni, da bodo tudi v prihodnje uporabljali lutke v uvajalnem obdobju. 4 % anketiranih z uporabo lutk ne bodo nadaljevali. 14 % odgovorov je bilo pogojevalnih, kar pomeni, da bodo strokovni delavci z uporabo lutk v uvajalnem obdobju sicer nadaljevali, si pa želijo predhodno pridobiti več znanja s tega področja. 29 % anketiranih je uporabo lutk v uvajalnem obdobju povežalo v odvisnosti od skupine, v kateri bodo delali.

Glede na zelo pozitiven vpliv lutk pri uvajanju otrok v vrtec, je bilo pričakovano, da bo odstotek strokovnih delavcev, ki bodo tudi v prihodnje vključevali lutke v uvajalnem obdobju, višji. Podatki, zbrani na ravni vrtcev po Sloveniji, kažejo, da kar 78 % anketiranih strokovnih delavcev želi nadaljevati z uporabo lutk v uvajalnem obdobju, 18 % pa si želi najprej pridobiti več dodatnega znanja. Le 2 % anketiranih z uporabo lutk v uvajalnem obdobju ne bosta sodelovala in 2 % uporabo lutk povezuje s skupino, v kateri bodo delali.

Na ravni vrtcev po Sloveniji so podatki o uporabi lutk v uvajalnem obdobju v prihodnje nekoliko bolj spodbudni kot v Vrtcu Murska Sobota.

Uporaba lutk v uvajalnem obdobju bi glede na raziskave o pomenu lutk v uvajalnem obdobju in njihovem pozitivnem vplivu na otroka, morala biti ena izmed osnovnih metod dela v vrtcu. Zagotovo bo na tem področju potrebno dodatno izobraževanje in usposabljanje strokovnih delavcev.

5. ZAKLJUČEK

S pomočjo strokovne literature, izvedene raziskave in primerjalne analize podatkov, smo pridobili podatke, ki so lahko zelo dobro izhodišče za nadaljnje raziskovanje in izvajanje aktivnosti za dvig kompetenc strokovnih delavcev na področju uporabe lutk v vrtcu – predvsem v času uvajalnega obdobja.

Številne raziskave potrjujejo izjemno pozitiven vpliv lutk pri predšolskih otrocih. Uporaba lutk ima namreč pomembno vlogo v otrokovem celostnem razvoju. Lutke predstavljajo močno pedagoško, socialno in terapevtsko orodje, ki prispeva k izboljšanju vedenja, komunikacije ter čustvene stabilnosti predšolskih otrok.

Študije kažejo, da lutkovne dejavnosti učinkoviteje vplivajo na zmanjšanje vedenjskih težav kot klasično pripovedovanje zgodb, saj otroke aktivno vključijo, povečajo njihovo pozornost ter krepijo motivacijo. Redno izvajanje lutkovnih aktivnosti prispeva k manjšemu agresivnemu vedenju, večji vztrajnosti in boljši pozornosti. Lutke se izkazujejo tudi kot pomembna podpora pri uvajanju otrok v vrtec ter pri izvajanju dnevni rutin, kjer otrokom nudijo občutek varnosti, hkrati pa pomagajo pri oblikovanju kulturnega prehranjevanja in primerne vedenja pri mizi.

Na področju komunikacije in socialnih veščin lutke pomembno prispevajo k sproščenemu izražanju, bogatijo neverbalno komunikacijo in povečujejo število gest ter telesnega izražanja. Uporaba lutk krepi prosocialno vedenje, spodbuja sodelovanje, ter omogoča vključujočo prakso, saj se otroci preko lutk lažje vključujejo v dejavnosti, izražajo svoje ideje in gradijo občutek pripadnosti skupini. Posebej se je kot učinkovita pokazala uporaba lutk pri komunikaciji z zadržanimi otroki in pri mediaciji konfliktov.

Lutke imajo tudi pomemben vpliv na kognitivni razvoj. Spodbujajo ustvarjalno razmišljanje, domišljijo, razvijajo spomin in olajšajo razumevanje učnih vsebin ter naravnih pojavov. Uporabne so pri jezikovnem razvoju, učenju drugega jezika, pripovedovanju zgodb ter razvijanju življenjskih veščin.

Terapevtski vidik lutk se kaže v tem, da otrokom omogočajo varno distanco pri izražanju čustev, zmanjšujejo tesnobo in pomagajo pri obvladovanju stresnih situacij. Raziskave potrjujejo, da uporaba lutk prispeva k boljši čustveni regulaciji, večji socialni odprtosti ter izboljššanemu počutju otrok v izobraževalnem okolju.

Kljub vsem pozitivnim učinkom lutke v praksi niso uporabljene tako pogosto, kot bi si želeli, tisti vzgojitelji, ki jih vključujejo, pa jih ocenjujejo kot izjemno koristno orodje za igro, učenje, dobro počutje in komunikacijo vedenjskih pričakovanj.

Na podlagi analize anketnega vprašalnika, izvedenega med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota, lahko oblikujemo več pomembnih zaključkov o uporabi lutk v uvajalnem obdobju in v različnih starostnih skupinah. Rezultati ponujajo vpogled v pogostost ter namene uporabe lutk in omogočajo primerjavo z ugotovitvami raziskav, izvedenih na ravni celotne Slovenije.

Prvi sklop rezultatov potrjuje **hipotezo 1**, po kateri naj bi vzgojitelji najpogosteje uporabljali lutke v prvem starostnem obdobju. Kar 54 % anketiranih strokovnih delavcev jih dejansko vključuje v delo z najmlajšimi, kar je občutno več kot v drugih starostnih skupinah. To je skladno z ugotovitvami strokovne literature, ki izpostavlja, da lutke pri najmlajših otrocih predstavljajo pomembno sredstvo umirjanja, vzpostavljanja stika ter podpore pri čustvenem in socialnem prilagajanju. Uporaba lutk v tem občutljivem obdobju ima zato logično in strokovno utemeljeno osnovo.

Hipotezo 2, ki predvideva, da ni bistvenih razlik med uporabo lutk v prvem starostnem obdobju med Vrtcem Murska Sobota in vrtci po Sloveniji, prav tako lahko potrdimo. Podatek, da lutke v prvem starostnem obdobju uporablja 54 % strokovnih delavcev na nacionalni ravni, se popolnoma ujema s podatki Vrtca Murska Sobota. To kaže, da se vrtec ne razlikuje bistveno od povprečne slovenske prakse. Uporaba lutk je torej v prvi starostni skupini nadpolovična tako lokalno kot nacionalno, kar kaže na široko prepoznavanje njihovega pomena v zgodnjem obdobju razvoja.

Pri **hipotezi 3**, ki predpostavlja, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota večinoma ne uporabljajo lutk v uvajalnem obdobju, pa rezultati predstavljajo pomembno presenečenje. Hipotezo lahko jasno ovržemo, saj kar 63 % anketiranih navaja, da lutke redno vključujejo v uvajanje otrok v vrtec. To pomeni, da so lutke prepoznane kot učinkovito orodje za lajšanje stisk ob ločitvi, ustvarjanje varnega okolja ter vzpostavljanje zaupljivega odnosa med otrokom in vzgojiteljem. Rezultat odraža visoko stopnjo ozaveščenosti pedagogov o umirjevalnem, motivacijskem in socializacijskem učinku lutk v najobčutljivejšem obdobju začetka vrtca.

Najbolj kompleksna je interpretacija **hipoteze 4**, ki predvideva, da med uporabo lutk v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota in vrtcih po Sloveniji ni večjih razlik. Hipotezo lahko le delno potrdimo. Čeprav je uporaba lutk visoka v obeh okoljih, je na nacionalni ravni delež nekoliko višji (74 %), kar predstavlja 11-odstotno razliko v primerjavi z Vrtcem Murska Sobota. Ta razlika odpira možnost za nadaljnje raziskovanje. Vzrok za višji delež uporabe lutk na ravni celotne Slovenije bi lahko bil povezan z večjo strokovno usposobljenostjo ali z bogatejšimi praktičnimi izkušnjami vzgojiteljev pri uporabi lutk v uvajanju. Prav tako je možno, da v nekaterih okoljih obstajajo bolj utečene lutkovne prakse ali večja institucionalna podpora tovrstnim pedagoškim metodam.

Kljub temu razlika ni tolikšna, da bi kazala na izrazite odstopanja med Vrtcem Murska Sobota in celotno Slovenijo; prej nakazuje, da vrtec sicer uporablja lutke v uvajanju, vendar bi bilo

možno njihovo uporabo še okrepiti in nadgraditi, zlasti glede na številne pozitivne učinke, potrjene v raziskavah.

Na podlagi zbranih podatkov lahko potrdimo **hipotezo 5**, ki se glasi: *»Predpostavljamo, da se otroci v Vrtcu Murska Sobota večinoma pozitivno odzivajo na uporabo lutke v uvajalnem obdobju.«* Rezultati kažejo, da kar **62 % anketiranih** iz Vrtca Murska Sobota zaznava pri otrocih večinoma pozitiven odziv na lutke. Ta podatek potrjuje, da je uporaba lutk učinkovit pristop pri lažšanju uvajanja otrok v novo okolje ter prispeva k večji sproščenosti in občutku varnosti.

Tudi **hipotezo 6** lahko potrdimo. Glasi se: *»Predpostavljamo, da ni bistvenih razlik med odzivi otrok na uporabo lutke v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.«* Nacionalna anketa je pokazala, da **72 % anketiranih** vzgojiteljev po Sloveniji poroča o pretežno pozitivnem odzivu otrok na lutke, kar je nekoliko višji odstotek kot v Vrtcu Murska Sobota. Kljub tej razliki lahko sklenemo, da so odzivi otrok v obeh okoljih podobni ter da lutka na splošno predstavlja uspešen pripomoček pri procesu uvajanja.

Prav tako lahko potrdimo **hipotezo 7**: *»Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo ročne lutke.«* Rezultati ankete kažejo, da **36 % vzgojiteljev** najpogosteje posega po ročnih lutkah, temu pa sledijo prstne lutke in lutke na palici. To nakazuje, da se vzgojitelji zavedajo prednosti ročnih lutk, ki omogočajo večjo izraznost, gibljivost in interakcijo z otrokom.

Potrdimo lahko tudi **hipotezo 8**, ki se glasi: *»Predpostavljamo, da ni bistvenih razlik med uporabo ročnih lutk v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota.«* Podatki kažejo, da **44 % vzgojiteljev** na ravni celotne Slovenije najpogosteje uporablja ročne lutke, kar je primerljivo z odstotkom v Vrtcu Murska Sobota. Za obema sledijo prstne lutke ter lutke na palici, kar kaže na podobne prakse in prednostno uporabo lutk, ki omogočajo neposreden stik in bogat izrazni potencial.

Hipotezo 9: *» Predpostavljamo, da vzgojitelji v Vrtcu Murska Sobota v uvajalnem obdobju najpogosteje uporabljajo spontano igro z lutko,«* lahko ovržemo. Na podlagi anketnega vprašalnika je najpogosteje uporabljena metoda dela v uvajalnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota pripovedovanje z lutko (28 %). Spontana igra z lutko po pogostosti uporabe na drugem mestu in sicer v 25% deležu. Na tretje mestu pa je metoda pripovedovanja skozi lutko (20 %)

Hipotezo 10: *»Predpostavljamo, da ni bistvenih razlik pri pogostosti uporabe spontane igre z lutko v uvajalnem obdobju med vrtci po Sloveniji in Vrtcem Murska Sobota,«* lahko na podlagi zbranih podatkov ovržemo. Spontana igra z lutko, je na nacionalni ravni najpogosteje uporabljena metoda dela v uvajalnem obdobju (27 %), sledita ji pripovedovanje z lutko pogovarjanje skozi lutko.

Analiza anketnega vprašalnika, izvedenega med strokovnimi delavci Vrtca Murska Sobota, ponuja celovit vpogled v uporabo lutk pri delu z otroki, zlasti v uvajalnem obdobju. Rezultati potrjujejo, da se vrtec pri uporabi lutk približuje nacionalnim trendom, hkrati pa razkrivajo nekatere specifične značilnosti, ki odpirajo prostor za nadgradnjo pedagoške prakse.

Najprej lahko potrdimo, da se lutke najpogosteje uporabljajo v **prvem starostnem obdobju** (54 %), kar je skladno tako z dosedanjimi raziskavami kot s prakso v slovenskih vrtcih. To potrjuje njihovo pomembno vlogo pri čustveni opori, umirjanju in vzpostavljanju stika z najmlajšimi otroki.

Primerjava z nacionalnimi podatki kaže, da je uporaba lutk v prvem starostnem obdobju v Vrtcu Murska Sobota **skladna s slovenskim povprečjem**, saj je delež enak (54 %). To potrjuje stabilnost in primerljivost prakse na lokalni in nacionalni ravni.

Presenetljivi pa so podatki o uporabi lutk v **uvajalnem obdobju**, saj kar 63 % strokovnih delavcev lutke redno vključuje v proces uvajanja – več, kot je predvidevala hipoteza. To kaže na visoko zavedanje o pozitivnem vplivu lutk pri zmanjševanju stiske ob ločitvi ter pri ustvarjanju varnega in sprejemajočega okolja. Kljub temu se vrtec od slovenskega povprečja razlikuje, saj je na nacionalni ravni uporaba v uvajanju še nekoliko višja (74 %). Razlika nakazuje, da je uporaba lutk v vrtcu dobro razvita, a jo je mogoče še okrepiti.

Odzivi otrok na lutke v uvajalnem obdobju so pretežno pozitivni – tako v Vrtcu Murska Sobota (62 %) kot na ravni Slovenije (72 %). Ti rezultati potrjujejo, da lutka deluje kot učinkovit pripomoček pri uvajanju otrok v novo okolje, pri čemer so razlike med vrtci majhne in ne kažejo na bistvene odstopanje.

Glede vrste najpogosteje uporabljenih lutk so tako lokalni kot nacionalni podatki skladni: prevladujejo **ročne lutke** (36 % v Vrtcu Murska Sobota; 44 % v Sloveniji). To potrjuje njihovo izrazno moč, gibljivost in možnost neposrednega stika z otrokom.

Največ odstopanja se pojavi pri vprašanju o **metodah dela z lutko v uvajalnem obdobju**. Hipoteza, da naj bi bila spontana igra z lutko najpogosteje uporabljena metoda v Vrtcu Murska Sobota, je bila ovržena. Vzgojitelji namreč najpogosteje uporabljajo **pripovedovanje z lutko** (28 %), medtem ko je spontana igra z lutko na drugem mestu (25 %). Na ravni Slovenije pa je spontana igra najpogosteje uporabljena metoda (27 %), kar kaže na razlike v pedagoškem pristopu, ki jih je smiselno dodatno raziskati in preiščeno nadgraditi.

Skupni rezultati torej kažejo, da Vrtcu Murska Sobota lutke predstavljajo pomemben del pedagoške prakse, zlasti pri delu z najmlajšimi otroki in v času uvajanja. Hkrati pa rezultati razkrivajo elemente, kjer je možno prakso še izboljšati – predvsem v smeri večje raznolikosti metod dela, večje spodbude za spontano igro z lutko ter sistematične podpore pri strokovnem usposabljanju vzgojiteljev.

Na podlagi analize zbranih podatkov lahko oblikujemo več predlogov, ki bi v Vrtcu Murska Sobota lahko prispevali k nadgradnji in dvigu kakovosti uporabe lutk v vzgojnem procesu:

- Krepitev uporabe lutk v uvajalnem obdobju
- Povečanje raznolikosti metod dela z lutko
- Uvajanje strokovnih izobraževanj za vzgojitelje
- Nadgradnja in obogatitev lutkovnega materiala
- Krepitev sodelovanja s starši
- Sistematično spremljanje in evalvacija uporabe lutk

Vsekakor bi bilo smiselno pripraviti akcijski načrt in se dela na področju spodbujanja uporabe lutk tako v uvajalnem obdobju, kakor tudi čez celotno šolsko leto, lotiti sistematično in načrtno.

5. VIRI IN LITERATURA

1. Almqvist, A.-L. & Almqvist, L. (2015). *Making oneself heard: Children's experiences of empowerment in Swedish preschools*. *Early Development and Care*, 185(4), 578–593.
2. Aminimanesh, A. idr. (2019). *Effectiveness of the Puppet Show and Storytelling Methods on Children's Behavioral Problems*. Pridobljeno s <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/30622580/>
3. Bah Berglez, E. in drugi (2020). *Čustveni vidik uvajanja otrok v vrtec*. Brdo: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2020/08/2020-08-18-custveni-vidik-uvajanja-otroka-v-vrtec.pptx>
4. Berner, V., Seitz-Stein, K. (2022). *Measuring mathematical self-concept in four- to six-year-olds: A comparison of picture and puppet supported procedures*. *Cognitive Development Volume 64*, October–December 2022, 101257
Pridobljeno s <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0885201422001058>
5. Borota, Geršak, Korošec in Majaron, (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Univerza na primorskem, Pedagoška fakulteta Koper.
6. Goldstein, T., Stutesman, M., Thompson, M. (2022). *Moving with puppets: Preschool children's gesture with puppets during pretense*. *Cognitive Development Volume 63*, July–September 2022, 101198
Pridobljeno <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0885201422000466>
7. Ivon, H. (2005). *Vpliv interakcije z lutko na socialno vedenje in igralne aktivnosti predšolskih otrok*. Doctoral dissertation. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
8. Ivon, H. (2010). *Dijete, odgojitelj i lutka*. Zagreb: Tehnička knjiga.
9. Jurkovič, J. (2024). *Lutka kot motivacijsko sredstvo*. *Sodobni izzivi vzgoje in izobraževanja*. Ljubljana: MIB d.o.o. Pridobljeno s https://books.mib.si › filer_public › vvz2024

10. Karaolis, O. (2021). *Inclusion happens whit a puppet: puppets for inclusive practice in early childhood settings*. Pridobljeno s file:///C:/Users/Vrtec/Downloads/14452294.2020.1871506%20(2).pdf
10. Korošec, H., & Batistič Zorec, M. (2021). *Vpliv ustvarjalne drame z lutkami na prosocialno vedenje predšolskih otrok*. *Pedagoška Obzorja*, 36(1), 19–32. Pridobljeno s <https://www.dsposi/index.php/dspo/article/view/62>
11. Kolega, K. (2022). *Ljekovita moč i sloboda lutke*. *Kazalište : časopis za kazališnu umjetnost*, Vol. XXVII No. 97/98. Pridobljeno s <https://hrcak.srce.hr/clanak/466544>
12. Korošec, H. (2015). *Lutka in socialni odnosi v vrtcu*. *Doktorska disertacija*. Pridobljeno s <https://repositorij.uni-lj.si/lzpisGradiva.php?id=69254>
13. Korošec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana. Univerza v Ljubljani. Pedagoška fakulteta.
14. Korošec, H. (2006a). *Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces*. V: Borota, B., Geršak, V., Korošec, H., Majaron, E. (ur). *Otrok v svetu glasbe, plesa, lutk*. Koper: Pedagoška fakulteta.
15. Korošec, H. (2006b). *Vzgojni in izobraževalni vidiki uporabe lutke pri pouku*. *Vzgoja in izobraževanje*, št.2, str.36-37.
16. Korošec, H. (2002). *Neverbalna komunikacija in lutka*. V: Korošec, H., Majaron, E. (ur.). *Lutka iz vrtca v šolo*. Pedagoška fakulteta.
17. Kovač, V. (2022). *Motiviranje otrok z lutko: magistrsko delo*. Maribor: Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta. Pridobljeno s <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=81639>
18. Kroger, T. in Nupponen, A. (2019). *Puppet as a Pedagogical Tool*. *International Electronic Journal of Elenentary Education*; 11(4). 393-401.
19. Luen, L. C. (2021). *Puppetry activities in early childhood programmes*. Pridobljeno s <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1296712.pdf>

20. Majaron, E. (2000). *Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov*. V *Lutka* 56/2000 (str. 3 - 35). KUD Klemenčičevi dnevi.
21. Majaron, E. in Kroflin, L. (2002). *The Puppet – What a Mireacle!* Zagreb: UNIMA.
22. Mcilroy, T. (2022). *The Amazing Benefits of Playing whit Puppets in Early Childhood*. Pridobljeno s <https://applecrossps.wa.edu.au/sites/default/files/inline-files/The%20Amazing%20Benefits%20of%20Playing%20with%20Puppets%20in%20Early%20Childhood.pdf>
23. Ocepek, A. (2024). *Pomen lutk v uvajalnem obdobju v Sloveniji. Raziskovalna naloga*. Pridobljeno s chrome-extension://efaidnbmninnibpcapjpcglclefindmkaj/https://www.realka.si/wp-content/uploads/2024/10/43.stevilka_REALKA.pdf
24. O'Hare, M. B. (2005). *Puppetry in Education and Therapy: Unlocking Doors to the Mind and Heart*. Bloomington: AuthorHouse.
25. Rade, A. (2022). *The use of puppets as a pedagogical tool for young children: A literature review*. Pridobljeno s [file:///C:/Users/Vrtec/Downloads/IRECE%2011\(3\)%20-%2002.%20Rade%20\(22-40\)%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Vrtec/Downloads/IRECE%2011(3)%20-%2002.%20Rade%20(22-40)%20(1).pdf)
26. Remer, R., Tzuriel, D. (2015). *"I Teach Better with the Puppet" - Use of Puppet as a Mediating Tool in Kindergarten Education – an Evaluation*. *American Journal of Educational Research* 3(3). 356-365. Pridobljeno s <https://pubs.sciepub.com/education/3/3/15/>
27. Timmins, S. , King, P. (2024). *An exploratory study into the perceived benefits of, and barriers to, the pedagogical use of puppet play in the early years*. Pridobljeno s <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1476718X241257339>
28. Varjačić, B. (2007). *Prvič v vrtec*. Ljubljana: Otroci.
29. Varl, B. (1995a). *Mimične lutke*. Šentilj: Aristej.

30. Varl, B. (1995b). *Ploske lutke*. Šentilj: Aristej.

31. Wahiba Abu-Ras in drugi. (2025). *The role of puppetry in mental health promotion: A scoping review of its efficacy and applications. The Arts in Psychotherapy*. Pridobljeno s <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0197455625000048>